

ЗА СЕКТОРНИ СОЦИАЛНИ СХЕМИ В ЗЕМЕДЕЛИЕТО
ЕВРОПЕЙСКИ ПРОЕКТ VS/2013/0407

ВЪЗМОЖНИ РЕШЕНИЯ ЗА РАЗРАБОТВАНЕ НА
ЕФЕКТИВНИ СЕКТОРНИ СОЦИАЛНО-ОСИГУРИТЕЛНИ
СХЕМИ В ЗЕМЕДЕЛИЕТО ЧРЕЗ СЪГЛАСУВАНИ
ДЕЙСТВИЯ НА СОЦИАЛНИТЕ ПАРТНЬОРИ

ТРАНСНАЦИОНАЛНА БРОШУРА

ТРАНСНАЦИОНАЛНА БРОШУРА

Възможни решения за разработване
на ефективни секторни социално-
осигурителни схеми в Земеделието чрез
съгласувани действия на социалните
партньори

София,
Октомври 2014 г.

Съдържание

ВЪВЕДЕНИЕ	стр. 4
1. Към темата	стр. 6
2. Социалното осигуряване на земеделските производители в девем европейски държави, които прилагат допълнителни секторни осигурителни схеми.....	стр. 19
2.1. Австрия	стр. 20
2.2. Финландия.....	стр. 23
2.3. Франция	стр. 26
2.4. Германия	стр. 28
2.5. Гърция	стр. 30
2.6. Полша	стр. 32
2.7. Испания	стр. 34
2.8. Белгия	стр. 36
2.9. Италия.....	стр. 38
3. От изводите - към обобщение и препоръки	стр. 43
4. Приложение -	
Планове за действие, разработени от партньорите	стр. 55
България.....	стр. 55
Чешка република	стр. 58
Германия	стр. 60
Италия.....	стр. 61
Македония.....	стр. 62
Словения	стр. 64
Източници	стр. 65

Тази Брошура представлява синтезирана и аналитична информация за системите за социална сигурност с акцент върху добрите практики в областта на допълнителните/специфични схеми за социално осигуряване в Земеделieto. Тя има за цел да насърчи социалните партньори в сектора за диалог и проактивни действия в решаването на проблемите на работещите в земеделieto в ситуации на кризи, структурни промени и финансова несигурност и ангажимент във формирането на социалната реалност.

Тази публикация, резултат от колективната работа на партньори и експерти, е принос в процеса на водене на ефективен социален диалог в сектора и към дискусията за подобряване на социалната сигурност на работещите в Земеделieto.

Обща редакция:

Христина Митрева
Томас Хентшел
Светла Василева
Валентина Васильонова

Дизайн и предпечат:

Ipi advertising

Съдържанието на тази публикация е отговорност на нейните автори и не отразява позицията на Европейската комисия, която не носи отговорност за ползването на представената информация.

Този проект се осъществява с финансовата подкрепа на ЕС, Европейска Комисия, ГД „Заетост, социални въпроси и приобщаване“.

Тази публикация може да свалите на интернет адрес: www.fnsz.org

ВЪВЕДЕНИЕ

Транснационалната брошура е разработена в рамките на европейски проект „Насърчаване на социалния диалог в сектор земеделие в новите страни-членки за разработване на секторни социално-осигурителни схеми като инструмент за борба с несигурните работни места, бедността и социално изключване на работещите в Земеделието”, изпълняван от Партньорството с финансовата подкрепа на Европейския съюз в рамките на една година. Брошурата е разработена в продължение на работата от проведеното изследване на ситуацията на социалното осигуряване в сектор Земеделие в деветте страни-партньорки по проекта, споделените опит и практики между партньорите по време на регионалните работни срещи в рамките на проектния цикъл, отразява резултатите от проведените дискусии и задълбочени усилия на партньорите да предложат съгласувани мерки на социалните партньори за подобряване на социалното осигуряване на работещите в Европейското земеделие. Добрите примери на полезни практики, разгледани в този материал, бяха детайлно представени на участниците в регионалните работни срещи и послужиха като отправна точка в разработването на Националните планове за действия, обобщени по-надолу в тази брошура.

Брошурата има за цел да предостави обобщена информация за добрите практики в областта на допълнителните/специфични секторни схеми за социално осигуряване, които да насърчат социалните партньори в сектора да подхождат проактивно и в диалог в решаването на проблемите в земеделието в ситуации на кризи, структурни промени и финансова несигурност. Мястото и значението на социалния диалог в този процес е задълбочено представено в двата му аспекта – на национално и европейско ниво и има за цел да провокира активно участие и ангажимент на социалните партньори във формирането на социалната реалност.

Познаването на опита на деветте държави, в които има специфични секторни схеми за работещите в сектор Земеделие може да бъде много добра и полезна основа, на базата на която да се вземат социално отговорни решения и да се генерират законодателни инициативи поне на национално ниво, особено в новите страни-членки и страни-кандидатки, участващи в настоящия проект, както и да се предложи общ документ на партньорите за подобряване на достъпа и покритието до социално осигуряване в този изключително важен отрасъл чрез усилия за изграждане на адекватни социално-осигурителни конструкции, основани на взаимодействието между всички ключови партньори – социални партньори и държава.

Тази Брошура, заедно с Аналитичната студия, която показва ситуацията, проблемите и възможните решения за подобряване социалната защита на лицата, които работят в сектор Земеделие ще бъдат широко представени пред обществеността и европейските институции, които имат отношение по засегнатите въпроси и участват активно в процеса на европейския секторен социален диалог

и вземане на решения.

Изказваме нашата дълбока благодарност към посветеността на всички партньори - експерти и участници, които се включиха в дискусиата и предоставиха необходимата информация, собствен принос и предложения, за да се разработят двата материала – Брошурата и Аналитичната студия - резултати от съвместната ни работа по проекта.

1. КЪМ ТЕМАТА

Социална сигурност и социален диалог в земеделието. Ролята на социалния диалог в системата за социална защита

Днес в Европа социалният диалог и индустриалните отношения в земеделието са единствен инструментариум за развиване на европейския социален модел в съвременната демокрация. Нещо повече, точно те са механизмът за балансиране и синергия между конкурентност, пазарна среда, икономически постижения и социална защита, сигурност и справедливост в ситуации на икономически кризи, демографски негативни тенденции и глобална икономика. Социалният диалог е неделима част от достиженията на правото на Общността. Европейският социален диалог на всички равнища и във всичките му форми е важен инструмент за баланс на икономическите успехи и социалния проект (Договора от Маастрихт) и се разглежда като нов начин за управление на европейско равнище и активно включване/участие на социалните партньори в процеса на вземане на решения и на управлението.

Социалната сигурност е сред централните въпроси в дискусиите на социалните партньори, които имат ясно дефинирани приоритети - правата на сезонните работници, последиците от реструктурирането на сектора през последните 20 години, свободното движение на работници, достъпа до и гаранцията за по-добри условия на труд и социална сигурност.

Гарантираната социална защита е от ключово значение за успешното развитие на едно общество.

Европейските страни имат различни системи за социална защита, които са обусловени исторически, демографски, от стандарта на живот, от различните социално-икономически и институционални уредби в отделните общества. Факт е, че единният пазар и различните договори правят и ще продължат да определят необходимостта от по-високо ниво на координация на социалните въпроси в Европейския съюз.

Историческият преглед е от значение

Системите за социално осигуряване, вкл. пенсионно осигуряване, осигуряване за безработица и трудова злополука, както и здравното осигуряване, се създават в резултат от големите социални промени в края на 18 век. Вследствие на бурната индустриализация възниква работническата класа, която успява да се организира и да извоюва големи социални права. Докато тези процеси се наблюдават най-вече в градовете, в повечето селски региони се запазват старите феодални структури. Назадничавият съюз между аристокрацията, фермери и реакционни консервативни (и не само консервативни) сили в продължение на дълъг период възпрепятства уеднаквяването на положението на работниците в индустрията и това на зависимите работници в селското стопанство. По този начин собствениците на земята, най-вече едрите собственици от аристократичен произход, успяват да запазят придобитите през вековете привилегии до наши дни.

Съществен аспект на това развитие е продължаващият и до днес отказ на властимащите да включат работещите в процесите на вземане на решение в предприятията. Тази липса на демокрация се наблюдава и в чисто икономически аспект. И до днес в много региони работещите в селското стопанство не могат да участват в разпределението на натрупващото се обществено богатство. Уеднаквяването на условията на живот и труд в селското стопанство с общоикономическият стандарт е процес, протекъл само в малко европейски региони.

Днес все още, на всички политически нива, открито се говори за бедността в селските райони, дори се прогнозира задълбочаване на обедняването. Често бедността в земеделието е тясно свързана с бедността на съответния селски район.

В рамките на този конкретен европейски проект, нашата задача не беше да опишем и осмислим историята на социалните процеси в европейското селско стопанство. (Едно подобно описание би отнело много усилия, които може да бъдат предмет на бъдещи действия.) Същевременно обаче не можем да изведем и подчертаем значението на социалния диалог за системите за социално осигуряване, без да вземем предвид и да разгледаме общото историческо развитие и отношението на селското стопанство към развитието на обществото.

Макар да ни се струва недостатъчно да започнем с основаването на Европейската икономическа общност, ще направим кратък преглед на развитието на Европейския съюз и значението на социалното осигуряване в контекста на социалния диалог. Там където е възможно и важно, ще изтъкваме особеностите на положението в земеделието. Едновременно с това трябва да подчертаем, че по тази тема е работено много малко.

Поради тези причини описанието е по-скоро в най-общи линии и оставя място за допълващи дискусии.

Процесът на обединение на Европа не може да бъде разбран без да се има предвид развитието на следвоенна Европа. През 1945 г., когато цяла Европа е в пепелища и развалини, широки политически кръгове, стигащи чак до консервативния лагер, настояват за демократизиране на обществото и разрушаване на връзката на държавата най-вече с големите възгледобивни, стоманодобивни и химически концерни.

И така...

1952 г. Европейска общност за въглища и стомана (ЕОВС)

С помиряването на изконните врагове Франция и Германия, чиято вражда датира от векове, прозорливите европейци смятат, че е дошъл техният шанс за обединяването на Европа. Важна стъпка в тази посока е подписаният на 18 април 1951 г. в Париж Договор за създаването на Европейска общност за въглища и стомана (ЕОВС), влязъл в сила на 23 юли 1952 г.

1958 г. Основаване на ЕИО

В гореописаните стремления към демократизация на икономиката надмощие

бързо добиват консервативните сили, така че е логичен фактът, че процесът на обединение на Европа не продължава по пътя на социалното развитие и демокрацията, а с основаването на Европейската икономическа общност (ЕИО) към икономическо сближаване. С подписването на **Римските договори** на 25 март 1957г., считано от 1 януари 1958 г. се създава ЕИО между шестте държави Белгия, Федерална Република Германия, Франция, Италия, Люксембург и Холандия.

През следващите години, чрез регламентите, които приема за въгледобивната и стоманодобивната промишленост и селскостопанската политика, това обединение решаващо повлиява върху условията на живот и труд на хората, работещи в тези отрасли. Заради поуките, извлечени от войната и бързия икономически бум в западноевропейските държави много членове на синдикатите подкрепят процесите на обединение на Европа. Поради зараждащата се студена война обаче синдикалното движение се разделя на два лагера – ориентираната по-скоро към комунизма Световна синдикална конфедерация и ориентираната предимно към социалдемократическите и християнските ценности Международна конфедерация на свободните синдикати, основана през 1948 г..

В резултат от целия този процес в договора за **Европейската общност за въглища и стомана, ЕОВС** са предвидени широкообхватни права за работещите. Към Върховния орган на ЕОВС е създаден **Консултативен комитет**, в който работещите, наред с производителите и потребителите, участват с една трета от местата и пред когото Върховният орган е длъжен редовно да предоставя информация за общите насоки на своята работа.

С това обаче не са изпълнени исканията на синдикатите за орган, в който местата да са разпределени между **работници и работодатели** на паритетен принцип и който да има правото да се самосезира по всички въпроси, имащи отношение към социалната политика¹. И все пак правата за участие във вземането на решенията и формирането на политиките, придобити в ЕОВС, са пример за синдикатите при по-нататъшните стъпки в развитието на европейската интеграция. Интересно в тази връзка е създаването на европейска мрежа от синдикати и представители на политическите партии. При председателството на Жан Моне, на 13 октомври 1955 г. ядрото на тази мрежа е обединено в „Комитет за действие за Съединени европейски щати“, който има за цел да придвижи напред обединението на Европа извън ЕОВС.

Влиянието и ролята на синдикатите при основаването на Европейската икономическа общност поляризира силно мненията в научния и политическия дебат. Някои застъпват тезата, че синдикатите са възприели дефанзивно поведение, а други - че е съществувал стремеж, чрез основаването на едно Европейско обединение да се създаде синдикална противотежест в Европа.

Наистина, националните синдикални конфедерации много активно се ангажират при съставянето на Римските договори от юли 1956 г. до март 1957 г. в замъка Вал Дюшес.

Правителствата на страните-членки обаче не вземат предвид исканията на синдикатите и не ги включват в самото изготвяне на договорите. Единствено **Икономическият и социален комитет (ИСК)** е включен в договорите в последната фаза на преговорите по инициатива на белгийското правителство. Правомощията на ИСК остават далеч от онова, за което настояват синдикатите. Не са взети предвид и много други техни искания. Ето какво констатира председателят на СГТ Антоан Крие:

- ✓ В Договорите социалните проблеми не са взети предвид, а са по-скоро пренебрегнати;
- ✓ В Договорите липсва член, който да гарантира социалното хармонизиране;
- ✓ Не се предвижда реорганизация на икономиката, която да осигури по-добри условия на живот и труд;
- ✓ ИСК няма право на собствена инициатива и при проблеми не може да бъде включван в паритетни комисии за намиране на решение;
- ✓ Липсва подходящо представителство на синдикатите в Европейския социален фонд и Инвестиционната банка;
- ✓ Липсва Европейска агенция по заетостта, управлявана на паритетен принцип, която да се занимава и със закрилата на младата работна сила².

Въпреки разочарованието от слабото включване на синдикатите, трябва да се отбележи факта, че мнозина историци отреждат значителна роля на синдикатите за подготовката и подписването на Римските договори, най-вече посредством дейността им в техните държави. След подписването на договорите много от синдикатите потвърждават, че ще продължават да участват в изграждането на обединена Европа. От това логично произтича фактът, че през януари 1958г. започва създаването на европейски синдикален секретариат.

В Договора от Рим селското стопанство е включено в общия пазар, поставят се основите на Общата селскостопанска политика, а в чл. 39 се формулират нейните цели. Общата политика „...има за цел да повиши производителността в земеделието чрез насърчаване на техническия прогрес, рационализиране на производствените процеси в сектора и възможно най-доброто използване на производствените фактори и най-вече на работната сила. По този начин ще се гарантира добър стандарт на живот на частта от населението, работеща в селското стопанство, предимно чрез повишаване на доходите на лицата, заети в аграрния сектор.“

За да се конкретизират отчасти противоречивите цели на Договора през юли 1958г. в Стреза на езерото Лаго Магжоре се провежда **Аграрна конференция**, проведена с участието на социалните партньори. Важен резултат от конферен-

¹ Fattman, Rainer, Für ein soziales Europa, Der Agrar-, Lebensmittel und Tourismusbereich in der europäischen Gewerkschaftspolitik seit der Gründung der europäischen Wirtschaftsgemeinschaft, Мюнстер 2013.стр.44

² виж Fattmann в същия труд, стр. 61.

цията е **резолуцията**, в която се казва, че „...селското стопанство е неразделна част от икономиката и важен фактор за социалния живот. ...Структурната политика следва да осигури на труда и капитала приходи, като в другите подобни отрасли. Отбелязва се също, че професионалното преориентиране на освобождаваните от селското стопанство работници и засилената индустриализация на селските райони постепенно ще направят възможно решаването на проблемите в онези гранични райони, които не могат да бъдат рентабилни от чисто икономическа гледна точка³.“

1963⁴ г. Паритетни консултативни комитети за социалните проблеми на работещите в земеделието

С влизането в сила на общата организация на пазара през 1962г. Комисията назначава първите консултативни комитети за най-важните селскостопански продукти. Те подпомагат Комисията и по-конкретно компетентната дирекция „Земеделие“ при техническата подготовка и осъществяването на Общата селскостопанска политика и свързаните с това доходи на работещите. По този начин Комисията отговаря и на желанието на професионалните организации, сред които са и селскостопанските синдикати, да се потърси тяхното мнение и да бъдат включени при определянето и осъществяването на Общата селскостопанска политика. Първоначално са създадени пет консултативни комитета за зърното, свинското месо, яйцата и птиците, плодовете и зеленчуците и виното, следват и други⁵.

Първото споразумение в рамките на „Паритетния и консултативен комитети за социалните проблеми на работещите в селското стопанство“ е сключено на 6 юни 1968г. и се отнася за хармонизирането на работното време в земеделието. Три години по-късно се постига подобна договореност и за животновъдството. Макар и тези споразумения да не са задължителни, председателят на тогавашния Германски синдикат на работещите в градинарството, селското и горското стопанство (GGLF) и президент на Европейския свободен алианс констатира през 1973г., че на национално равнище не е сключено нито едно споразумение, което да е под прага на европейското.

1974⁶ г. Исканията за общовалидна европейска „социална основа“ или съответно за гарантиране на основните социални права все повече застават във фокуса.

През 1985 г. председателят на Комисията Жак Делор кани на разговор пред-

3 Schmalz, Hellmut, Agrarpolitik ohne Scheuklappen, Кьолн 1973, стр.98.

4 РЕШЕНИЕ НА КОМИСИЯТА ОТ 17 МАЙ 1963 относно включването на паритетни консултативни комитети за социалните проблеми на работещите в селското стопанство (63/326/ЕИО) – Официален бюлетин 1534/63 от 29 май 1963

5 Fattman, стр.120.

6 РЕШЕНИЕ НА КОМИСИЯТА ОТ 25 ЮЛИ 1974 относно включването на паритетни консултативни комитети за социалните проблеми на работещите в селското стопанство (74/442/ЕИО), извадка от Официален бюлетин бр. L 243

ставителите на най-важните синдикати във Вал Дюшес. От този процес на дискусия се заражда социалният диалог.

1987⁷ г. С приемането на **Единния европейски акт** (ЕЕА) през 1985г. е определена нова роля на социалното измерение, включващо социалния диалог. С потвърждаването на волята за създаване на Европейски съюз процесът на интеграция получава нов тласък. Сред целите е и завършването на общия европейски пазар до 31.12.1992, като решенията за общия пазар по правило да се вземат с мнозинство. Разширява се броят на областите, добавят се изследователската дейност и технологиите, екологията и социалната политика. Икономическото и социално единство се планира да се постигнат посредством нова концепция за използването на структурните фондове и инструментите за финансиране на ЕО.

С предвидените многобройни възможности за налагане на вето от страна на правителствата на отделните държави тези цели и инициативи са разводнени. Все пак с Единния европейски акт социалната политика в ЕС отново придобива по-голямо значение.

„Хартата се разглежда като политически инструмент, в който са записани „морални задължения“ и който трябва да гарантира определени социални права в страните членки. Тези права се отнасят най-вече до пазара на труда, професионалното образование, социалната защита, равните шансове, безопасните и здравословни условия на труд. Освен това в хартата Комисията изрично се приканва да разпространи предложения, с които съдържанието на хартата да се превърне в правни актове. Въз основа на Хартата са иницирани множество програми за действие и конкретни правни актове⁸.“

Социалното споразумение се различава от досегашните разпоредби на договора по следните точки:

- ✓ разширяване на правомощията на Общността по отношение на социалната политика и най-вече на минималните социални норми;
- ✓ облекчаване на процедурата за вземане на решения, тъй като Социалното споразумение предвижда решенията за отделни области да се вземат от Съвета на ЕС с квалифицирано мнозинство вместо с единодушие;
- ✓ развитието на насърчавания от средата на 80-те от страна на Европейската комисия социален диалог и превръщането му в изцяло ново за политическа система на ЕО/ЕС институционално споразумение, при което резултатите от европейските колективни преговори на синдикалните конфедерации могат да преминат в общностното право.

През 1992 г. със **споразумението от Маастрихт** за първи път се създава възможността синдикатите да водят автономни колективни трудови пре-

7 РЕШЕНИЕ НА КОМИСИЯТА ОТ 31 ЮЛИ 1987 за изменение на решение 74/442/ЕИО относно включването на паритетни консултативни комитети за социалните проблеми на работещите в селското стопанство (87/445/ЕИО)

8 http://europa.eu/legislation_summaries/glossary/social_charter_de.htm

говори на европейско равнище и да сключват споразумения с обвързващ правен характер, които - подобно на разпространето на националните колективни трудови договори - могат да станат част от общностното право. Това довежда до значителен интензитет на сътрудничеството между ключовите играчи от страните членки, както от страна на работниците, така и от страна на работодателите, в рамките на европейските им организации - Европейската конфедерация на профсъюзите (ЕКП), Business Europe (бившата UNICE) и СЕЕР (на публичните работодатели⁹). Тези разпоредби (чл. 137 и 138) продължават да са в сила без изменение и са възприети като чл. 154 и 155 в Договора за функциониране на Европейския съюз.

Въпреки тези разширени възможности, между 1993г. и 1999г. се наблюдава слаба политическа активност въз основа на социалните споразумения. На тази основа са изготвени едва четири директиви.

1989 г. Границите се отварят. С отварянето на границите в Европа отново се измества балансът между икономическата и социалната политика. Големият интерес на Европейския съюз е колкото е възможно по-бързо да стъпи на отворилия се източноевропейски пазар, дори може да се каже да го завладее. Това довежда до истински сътресения в социалната сфера на страните в централна и източна Европа. Фирми от ЕС купуват безогледно предприятия в страните-кандидатки за членство, като много често целта не е да ги санират, а да премахнат конкуренцията. Създават се и се преустройват структурите за производство и пласмент, в селското стопанство това се отразява най-вече на преработвателния сектор - на рафинериите за захар, мандрите и т.н. Държавните предприятия са разпродадени, кооперациите са разформирани, а земята - продадена или върната на предишните ѝ собственици. В резултат от тези процеси много хора загубват работата си, което се отразява в особено голяма степен на селските райони, тъй като почти липсват алтернативни работни места. Мнозина се възползват от възможността, предлагана от отварящия се европейски пазар на труда и заминават предимно като сезонни работници в селското стопанство в западна Европа. За работодателите това е привлекателно предложение, тъй като разликата в заплащането на труда между Изтока и Запада по онова време, а и до сега е голяма и прииждащата работна ръка е евтина. Благодарение на прокараните от работодателските организации специални разпоредби за социалното осигуряване работодателите си спестяват освен това и голяма част от социалноосигурителните вноски.

Защитата на интересите на трудещите се в страните-кандидатки не успява да се организира по ефективен начин. Често старите синдикати са политически дискредитирани и трябва да се реорганизируют. Възникват и нови синдикати. Работодателските организации в частния сектор първо трябва да се учредяват и организират - процес, който на места не е приключил и до днес. В следствие

на всички тези обстоятелства социалният диалог в страните-кандидатки е труден процес. Помощ се предлага от страна на Европейската комисия, от западните синдикати и работодателски организации, а също така и от отделни западни страни членки и фондации. Пропагандира се тристранното сътрудничество като модел за подражание, провеждат се многобройни мероприятия, семинари и конференции. Държавните структури в това тристранно сътрудничество запазват обаче старите си структури и не допускат да се развият отворени структури, в които да има място и за социалните партньори. Поради слабостта на социалните партньори все още има много нерешени проблеми в социалния диалог. Често в страните-кандидатки представителството на интересите в тристранните органи се поема от националните конфедерации и по този начин специфичните проблеми в селското стопанство се поставят само опосредствано. Поради бюджетните проблеми в страните-кандидатки системите за социално осигуряване, управлявани до този момент от държавата, са пред колапс, който е избегнат единствено чрез драстичното намаляване на предоставените услуги. За доближаване до западните стандарти не може и да се мисли.

1998¹⁰ г. Съществуващите паритетни комитети се заменят от комитети по секторен диалог. Комитетът за секторен социален диалог в Земеделието съгласува обвързващи инструменти и препоръки между социалните партньори и препоръчва на Комисията и европейските институции мерки за подобряване на социалното положение на работещите в земеделието. Комитетът за секторен социален диалог в Земеделието представлява и защитава интересите на над 7 милиона работещи и над 1 милион работодатели в европейското земеделие.

Основните/ключови играчи в този процес са Европейската федерация на синдикатите от земеделието, храните и туризма, EFFAT и европейската работодателска организация на фермерите, COPA-GEOPA. *(EFFAT обединява секторните синдикални организации от всички 28 страни-членки на ЕС и още организации от останалите страни на Европа. COPA-GEOPA е съставна работодателска организация в сектора, призната от ЕК и се състои от национални работодателски организации от сектор Земеделие, които водят тарифни преговори и преговори по социални въпроси на национално ниво.)*

Заседанията на Комитета се провеждат с около 25 членове, представляващи синдикатите и работодателите в сектора, четири пъти годишно, като в последното за годината заседание през декември приемат годишните си приоритети за дискусия. Работните групи обсъждат темите Заетост, Обучение и образование, Условия на труд, работни места и прозрачен трудов пазар в сектора и пр.

За периода 1978 - 2011г. Комитетът по социален диалог в земеделието постига сериозни резултати, сред които са:

✓ 1968 г. социалните партньори в сектор се обединяват за въвеждане на

¹⁰ РЕШЕНИЕ НА КОМИСИЯТА ОТ 20 МАЙ 1998 относно включването на Комитети за секторен диалог за насърчаване на диалога между социалните партньори на европейско равнище (оповестено под номер К(1998) 2334) (98/500/ЕО)

⁹ <http://de.wikipedia.org/wiki/Sozialprotokoll>

45-часовата работна седмица в земеделието в Европа;

- ✓ 1978 г. – социалните партньори в сектора се обединяват за въвеждане на 40-часова работна седмица в земеделието и в градинарството;
- ✓ 1979 г. – социалните партньори се обединяват за работното време, включително заплащане при извънредно работно време, почивки и нощен труд в животновъдството;
- ✓ 1981 г. – Становище за предотвратяване на трудовите злополуки в земеделието и за премахване на техническите недостатъци при експлоатационната безопасност при работа с трактори и тежки машини;
- ✓ 1982 г. – Общо становище за изискванията за безопасност при работа при изграждане на стопански построюки;
- ✓ 1997 г. – Рамково споразумение за подобряване на наетата заетост/работна ръка в страните-членки;
- ✓ 2000 г. – Бяла книга за сигурност на заетостта чрез обучение и квалификация в европейското земеделие;
- ✓ 2001 г. – Наръчник/препоръки за безопасност при работа с препарати за растителна защита;
- ✓ 2002 г. – Наръчник за безопасност при работа в горското стопанство;
- ✓ 2004 г. – Рамково споразумение за намаляване риска от мускулно-скелетни заболявания при работа в земеделието;
- ✓ 2007 г. – Резолюция за верифициране на квалификацията (уменията и компетенциите) в земеделието AGRIPASS.

2014 г. Ситуацията гнес

Системата за социална защита в Европа е многообразна, което се дължи на различните исторически, социални, икономически и културни процеси на развитие в отделните държави.

Европейският съюз е преди всичко икономически съюз. Според общата идеология онова, което е добре за икономиката е добре и за хората и подобрява благосъстоянието и социалното единство. Развитието в много европейски държави показва, че тази политическа идеология е дълбоко погрешна. Много от така наречените евроскептици и техните избиратели смятат, че са губещи в процеса на обединение на Европа. Често критиката към националните правителства се смесва с критиката към Европа. Накрая остава невъзможността на политиките да изградят един социално балансиран и устойчив икономически модел.

Системата за социална защита се състои от многобройни отделни закони и мерки и е трудно да се очертае точната ѝ граница, която зависи от гледната точка на наблюдаващия. За синдикатите е най-важна гледната точка на работодателите. По-году са представени най-важните области на социалната защита според съвременното схващане на (земеделските) синдикати, най-важните тенденции на развитие и мерките в рамките на социалния диалог.

Здравословни и безопасни условия на труд. Здравословните и безопасни условия на труд са основна тема за синдикатите, тъй като тя е пряко свързана с производствения процес. Това е и областта, която е най-добре уредена между социалните партньори в Европейския съюз. На европейско равнище съществуват множество технически разпоредби, социалните партньори биват изслушвани по актуални въпроси. Социалните партньори са инициатори на следните споразумения:

2004 г. – Споразумение за заболяванията на опорно-двигателния апарат. Сключено е „Европейско споразумение за намаляване на риска от заболявания на опорно-двигателния апарат на работещите в селското стопанство“, което насърчава голям брой национални инициативи за подобряване на здравословните и безопасни условия на труд в селското стопанство

2011 г. – Здравословни и безопасни условия при работа със селско-стопански машини, резолюции относно безопасността на тракторите.

В областта на безопасните и здравословни условия на труд продължават обаче да съществуват многобройни проблеми, които трябва да бъдат решени и които са отчасти обсъждани в социалния диалог напр. максимално количество от 25 кг. в опаковка, камери при движение на заден ход при големите тежкопоемни машини, работници, които полагат труд сами.

Осигуровка за безработица и политика по заетостта. След 1992г. Европейската комисия създава Отворен метод на координация в областта на политиката по заетостта – страните членки представят доклади и местни програми за действие, които се оценяват от Комисията. Така Комисията придобива общ поглед и дава специфични насоки за всяка държава. Желаната координация на националните политики по заетостта **не е задължителна**, Комисията не може да налага санкции и по този начин ще бъде невъзможно да постигне социална конвергенция¹¹. Комисията трябва да разчита на доброволното участие на страните-членки. Изрично няма стремеж към хармонизация. Социалната политика и политиката по заетостта са сред малкото политически области, оставащи в прерогативите на страните-членки. В чл. 129 от Договора за ЕС са формулирани следните възможни действия от страна на Комисията: „стимулиращи мерки, насочени към насърчаване на сътрудничеството между държавите-членки и оказване на подкрепа във връзка с дейностите им по мерките за заетост¹²“ като обмен на информация, добри практики, сравнителни анализи, въвеждане на иновативни мерки, пилотни проекти.

EURES е съкращение от **EUR**opean **E**mployment **S**ervices (Европейски служби по заетостта) и представлява европейска мрежа за насърчаване на трансграничната мобилност на трудовия пазар, създадена през 1993 г. Партньори в мрежата са държавните администрации, занимаващи се с въпросите на заетостта, синдикатите и работодателските организации. Работата ѝ се координира от Европейската комисия.

¹¹ Keller S. 323.

¹² ЕВРОПЕЙСКА КОМИСИЯ, Договор за ЕС, чл. 129

Пенсионно осигуряване. С оглед на демографските промени финансирането на пенсиите е важна за бъдещето тема. С Бялата книга „За адекватни, сигурни и устойчиви пенсии“¹³ Европейската комисия зададе ориентир за развитието на пенсионните системи. Макар и написаното в нея да не е задължително за страните-членки, то все пак задава посоката, от която държавите членки трудно биха могли да се отклонят. Сред основните репери са:

- ✓ „Обвързване на пенсионната възраст с увеличената продължителност на живота;
- ✓ Ограничаване на достъпа до ранно пенсиониране и други възможности за ранно прекратяване на трудовата заетост;
- ✓ Облекчаване на удължения трудов живот с по-добър достъп до възможности за учене през целия живот;
- ✓ Адаптиране на работните места към работещи с разнообразен възрастов състав, увеличаване на шансовете за заетост на по-възрастните работещи и подкрепа на активното остаряване в добро здраве;
- ✓ Уеднаквяване на пенсионната възраст за мъжете и жените;
- ✓ Насърчаване разрастването на допълнителното пенсионно осигуряване с цел увеличаване на доходите след пенсиониране“

За селското стопанство всичко това ще доведе до множество последици, които първа трябва да се обсъждат.

Здравно осигуряване. В областта на здравното осигуряване до момента няма инициативи, произтекли от социалния диалог.

Осигуровка за грижа. В някои страни членки е въведена нова задължителна осигуровка, така наречената осигуровка за грижа. Тази задължителна осигуровка следва да гарантира наличието на достатъчно средства за оказването на достойна грижа в случай на необходимост.

Борбата с изключването е важен аспект на системите за социална защита. До този момент са предприети много малко усилия за преодоляване на социалното изключване. Поради очертаващата се бедност сред възрастните хора в много региони на Европа борбата с бедността е включена в целите за новия финансов период 2014-2020. За беден се счита всеки, чиито доходи са по-малко от половината (60%) от обичайния за страната му среден доход. Въпреки че са създадени програми, напр. за подпомагане на живущите в изоставащите градски квартали, на трайно безработни, възрастни хора и хора с увреждания, тяхното въздействие е много ограничено. Трябва да се изчака, за да се види какви инструменти ще бъдат използвани в рамките на Развитие на селските райони за постигане на политическата цел за ефективна борба с бедността в тези райони.

Социално и трудово законодателство. Чрез законотворчество в областта на трудовото и осигурително право общността работи за засилване на со-

циалните права на работещите. Тук тя разполага с две възможности:

- ✓ Може да защитава трудовоправните стандарти на отделните държави членки от конкуренцията на вътрешния пазар;
- ✓ Чрез директиви може да създава минимални трудово-правни норми извън областите трудово възнаграждение, право на сдружаване и локаут.

Работно време. Споразумение за хармонизирането на работното време в работещите в земеделието, сключено през 1968¹⁴ г.

От историята до тук:

С основаването на Европейския съюз се създава един стопански и митнически съюз. Той е замислен като икономически съюз, чиято цел е да премахне митническите бариери и пречките в търговията. Социалното измерение не играе никаква роля. Пазарът на труда и социалната политика остават в прерогативите на страните членки.

Разнообразието от системи в Европейския съюз показва, че съществува значителен потенциал за взаимодействие и различно участие на социалните партньори в специфичните социално-осигурителни системи.

Участието на социалните партньори в управлението на тези системи, освен в специални системи за селското стопанство, се осигурява от синдикалните конфедерации и селскостопанските синдикати могат непряко да заявят интересите на работещите в аграрния сектор.

На европейско равнище синдикатите участват в различните консултативни комитети заедно с представители на националните работодателски структури на правителствата и на Европейската комисия. Такъв е консултативния комитет по социална сигурност.

Във всички страни-партньори в проекта е налице институционализиран социален диалог, в който вземат участие работодатели, представители на синдикатите и правителството. Диалогът се провежда в различни форми, специфични за националните правни решения в тази област.

В България социалният диалог се осъществява институционално в рамките на структурите на Националния съвет за тристранно сътрудничество и съответните отраслови съвети за тристранно сътрудничество. Към НСТС са изградени комисии по различни предметни области - бюджет, финанси, осигурителни отношения, тру-

¹³ Европейска комисия, Com (2012) 55 финал, Бяла книга; програма за адекватни, сигурни и устойчиви пенсии, Брюксел.

¹⁴ EFFAT (изд.) Европейският секторен социален диалог в селското стопанство от гледна точка на синдикатите. Преди 50-тата годишнина, Брюксел 2013. in http://www.agri-social-dialogue.eu/pdf/2012%20SSD%20AGRI%20FINAL_DE.pdf

гово законодателство. В Националният съвет за тристранно сътрудничество се обсъждат всички проблеми, нормативни актове, стратегии и др. документи, които касаят трудовете и осигурителните отношения.

На национално ниво синдикатите участват в органите на управление на осигурителната система – Надзорен съвет на Националния осигурителен институт и Надзорен съвет на Националната здравноосигурителна каса. В тези органи се разглеждат всички въпроси, свързани с необходимите промени в законодателството, разглеждат се и се одобряват проекти на закони.

Ролята и отговорностите на синдикатите са преди всичко на национално ниво и се свързват главно с предоставянето на актуална информация за основните постановки на системите за социална сигурност от други държави-членки, особено такива, които практиката е показала, че се ползват с най-голям интерес в съответната държава.

Активният социален диалог в старите страни-членки на ЕС се осъществява по формата на двустранно сътрудничество.

Системата за социална сигурност в Австрия, Белгия, Дания, Германия, Италия, Финландия минава през добре формиран социален диалог на социалните партньори в сектора. Ангажираността им за разширяване на социално осигурителните права на работещите в земеделието става чрез колективното договаряне и многобройни двустранни споразумения за покриване на отделни социални рискове. Добрите практики в тази насока следва да бъдат успешно възприети, усъвършенствани и прилагани в националните социално-осигурителните системи в новите страни – членки на ЕС.

Участниците в проекта отбелязват ниското ниво на познания на работещите не само в областта на европейските решения относно социалното осигуряване, но и непознаване на националните социално осигурителни схеми. Синдикатите нямат широки възможности за формиране на правната действителност, както на национално, така и на европейско ниво, но от друга страна, **тяхната роля е значителна** по отношение на информационните и образователните дейности, провеждани сред работещите, което съществено допринася и за подобряване на тяхното положение на пазара на труда.

Те продължават своите усилия за разширяване обхвата на категориите работещи в отрасъла и рисковете, уеднаквяване на права, финансова стабилност и активно сътрудничество.

Повишаването на качеството и потенциала на работниците и служителите от земеделието, с цел достигане на равнища на по-добра заетост, доходи и мотивация, не може да стане без наличието на социална закрила, гарантирана социална обезпеченост на работещите и задълбочено обсъждане със социалните партньори.

2. СОЦИАЛНОТО ОСИГУРЯВАНЕ НА ЗЕМЕДЕЛСКИТЕ ПРОИЗВОДИТЕЛИ В ДЕВЕТ ЕВРОПЕЙСКИ ДЪРЖАВИ, КОИТО ПРИЛАГАТ ДОПЪЛНИТЕЛНИ СЕКТОРНИ ОСИГУРИТЕЛНИ СХЕМИ

В Европа земеделското и селско население има специални потребности

Проблемите, свързани със социалното осигуряване и социалната защита на работещите в селското стопанство лица, в общи линии са много сходни и решението за тяхната социална защита в законодателствата на държавите зависи от голяма степен от организацията на дейността в този специфичен отрасъл.

В Европа гражданите, живеещи в селските райони и занимаващи се със земеделие имат специфични потребности. Секторът представлява многообразна амалгама от браншове и съдържа различни по своята структура заети лица. Природата на икономическите им дейности, преструктурирането в земеделието, мястото на семейната заетост, флукутацията на цените на произведената продукция, климатичните предизвикателства – всичко това крие рискове от финансова нестабилност, бедност и социално изключване. Секторът се характеризира с обвързаността си с природните ресурси с нестабилността на пазарите, а от там и нестабилност на стопанства, доходи и обезщетения. Сезонността и кампанийността в работата, както и несигурността на пазара на труда внасят допълнителни специфики.

За да отговорят на тези специфични потребности на тази категория лица към настоящия момент девет европейски държави **са създали специални допълнителни системи за социална закрила на земеделските производители**. Тези системи обхващат широк спектър на социално осигуряване: трудови злополуки и професионални заболявания, здравни услуги, пенсионно осигуряване за старост и инвалидност, семейни помощи и други помощи и услуги.

Шест от тези девет европейски държави в ЕС, които имат богат опит и добри практики в социалната закрила на работещите в сектор Земеделие чрез **съществуващите в тях специални допълнителни системи за тези лица**, са обединени в **Европейската мрежа за социална защита в селското стопанство - ENASP (European Network of Agriculture Social Protection System)**. Тези държави са Австрия, Финландия, Франция, Германия, Гърция и Полша.

Европейската мрежа за социална защита в селското стопанство е създадена, за да се защитят интересите, ценностите и принципите на социалната закрила на земеделските стопани, базирана на солидарност и социална кохезия. Тя представлява интересите на селкостопанската социална закрила на европейско ниво в съответствие със собствените инициативи на земеделските стопани. Действаща като форум за консултации с Европейските власти, тя също е и платформа за обмен на информация и добри практики между нейните членове и всички партньори в областта на социалната закрила.

ENASP обхваща почти 12,6 милиона бенефициенти през 2012 г. и размерът на изплатените обезщетения помощи и пенсии е 48,13 милиарда евро.

Тя покрива целият спектър на социална закрила на селското население. Нейните членове са включени в здравни и социални услуги и регулярно иницират местни и национални проекти в полза на социалното включване и развитието на селските райони. **Това е една действаща и ефективна социална платформа за селското население в ЕС.**

За да се доближат тези социалноосигурителни системи максимално до хората и да осигури предоставяне на качествени услуги и ефективно обслужване, техните дейности са базирани на развита гъста териториална мрежа. Съчетавайки лесен достъп/близост с последователност и съгласуваност, както и комбинирането на национална ориентация с местен контекст, тези системи показват по-добра адаптивност и добър опит в сравнение с общите системи за социално осигуряване, които покриват всички трудово активни лица. Амбицията на публичните власти е да се насърчава адаптирането на тези системи към промените в земеделските и селските райони, оставайки верни на техните принципи за равенство, качество, социална справедливост, автономия, социална демокрация и закрила на земеделския труд.

Ясно е, че единният пазар и различните договори правят и ще продължат да правят необходимо по-високо ниво на координация на социалните въпроси в Европейския съюз. Тези документи и договорености водят до въвеждане на транснационално сътрудничество между различните схеми за социална закрила. В същото време Общата селскостопанска политика и Кохезионната политика на Общността означават, че специфичните земеделски въпроси трябва да бъдат повдигани на Европейско ниво, с оглед на защита на техните интереси и ценности.

По-надолу са представени практиките на деветте гържави, които прилагат допълнителни секторни осигурителни схеми, включително и бте гържави-членки на **ENASP**.

2.1. Австрия

В Австрия **социалното осигуряване на земеделските стопани (самостоятелно заети земеделски производители и техните семейства)** (Sozialversicherungsanstalt der Bauern, SVB) е допълнителна социалноосигурителна схема, която обхваща **трите клона – здравно осигуряване, осигуряване за трудова злополука и пенсионно осигуряване за всички самоосигурени лица в земеделските и горските стопанства.**

Социалното осигуряване на земеделските стопани се управлява от независима администрация. (В този случай гържавата е прехвърлила административна отговорност на пряко заинтересованите групи в обществото. Представители на тези групи от хора формират административните органи, които изпълняват административни функции без да приемат инструкции от някого.) В рамките на правната разпоредба, самите земеделски производители в качеството си на пред-

ставители на осигурените лица, са отговорни за управлението на социалното осигуряване на селскостопанските производители.

Системата покрива следните рискове и обезщетения:

Рискове	Обезщетения
Обезщетения за болест (в натура)	Медицинско лечение: медицинската помощ се оказва от лекари с или без договор в рамките на схемата. Болнично лечение: ако е необходима в зависимост от вида заболяване (напр. операция), се разрешава предоставянето на болнична грижа вместо лекарска грижа в кабинет. Ако осигуреният фермер или член на семейството иска да получи болнична грижа, фермерът трябва да плаща вноса за максимум 4 седмици на календарна година. Помощни средства (инвалидни столове, протези) се предоставят при необходимост след преценката на лекар. Лекарства: съобразно предписаното лечение, определени лекарства, които са предписани с рецепта, се изплащат директно при получаване на лекарството в аптеката. Изплащаната сума е еднаква за всички групи заети лица, но в същото време съществуват и някои изключения с оглед закрила на социално непривилигированите лица.
Обезщетения за майчинство	В този случай здравното осигуряване поема всички необходими медицински мерки, включително медицинска помощ, акушерство, средства за възстановяване или средства за болнична помощ. Нещо повече обезщетението за майчинство и обезщетението за отглеждане на дете са парични обезщетения.
Социално осигуряване при трудова злополука	Осигуряването на фермерите за трудова злополука се възприема като осигуряване на цялото земеделско или горско стопанство. Следователно осигурителната закрила не се разпростира само върху осигуреното лице, но покрива също и определени членове на семейството, ако те понякога полагат труд във фермата. Социалната закрила обхваща случаите на трудова злополука и професионално заболяване.
Фермерска грижа, предоставена от социалното осигуряване	Ако земеделец или член на семейството, който работи на пълно работно време във фермата отсъства повече от две седмици поради болест, може да получи помощ, която да покрие разходите, свързани с наемането на допълнителна работна ръка, която да замести отсъстващото лице. Допълнителната фермерска помощ трябва да бъде изискана и предоставена чрез компетентните фермерски синдикати. Паричната помощ може да подпомогне покриване на разходите за наемане на допълнителна работна ръка през цялото време, в което отсъства титулярът, но не по-дълго от края на шестия месец от започване на работата.

Обезщетения при трудова злополука	Ако един от двата осигурителни риска настъпи, по-голямата част от обезщетението се поема от осигурителната схема на фермера, в зависимост от тежестта на последиците, настъпили в резултат на злополуката или заболяването. Съгласно осигурителната схема при трудова злополука, осигуреното лице не трябва за заплаща никаква част от разходите.
Пенсионно осигуряване на фермерите	<p>При навършване на пенсионна възраст. Осигурителният риск настъпва за мъжете при навършване на 65 години и за жените - при навършване на 60 години.</p> <p>Пенсиониране по болест (инвалидност поради общо заболяване). Фермерите разполагат с по-високо ниво на закрила на труда над 57-годишна възраст. Това означава, че един фермер е неспособен, ако не може да полага труд поради физическо или умствено заболяване през последните 180 календарни месеца преди датата на известие за минимален период от 120 календарни месеца.</p> <p>Вдовешка пенсия. Тя се базира в границите между 0 и 60 % от пенсията, която починалото лице би получило. Изчислението на съответния процент се извършва въз основа на brutния доход на починалото и на овдовялото лице през последните две календарни години предхождащи смъртта.</p> <p>Пенсия за сираци. Всяко дете, което е загубило родител има право на пенсия за сирак в размер на 40 % от вдовешката пенсия (която е оценена на 60% от пенсията на починалото лице) и на 60 % за всяко дете, което е загубило и двамата си родители. Сираците имат право да получават пенсия до навършване на 18 годишна възраст. След тази възраст пенсия за сираци може да получава при определени условия.</p>

Структурата на социалното осигуряване на земеделските производители в Австрия (SVB) включва един централен фонд на национално равнище, седем местни фондове на регионално равнище и четири специални болници.

Финансиране

При осигуряването на трудови злополуки и професионални болести осигурителната вноска е 1,9% и се разпределя в съотношение: 75,5% самофинансиране и 24,5% от гържавата.

За здравно осигуряване осигурителната вноска е в размер на 7,65% и се разпределя в съотношение: 53,6% самофинансиране и 46,5% от гържавата.

За пенсионното осигуряване вноската е в размер на 15% и се разпределя в съотношение: 25,7% самофинансиране и 74,3% от гържавата (чрез данъците).

Относно семейните добавки, няма налични данни за размера на осигурителната вноска. Финансирането е 0,2% самофинансиране и 99,8% от гържавата.

Общият брой на лицата, които внасят осигурителни вноски (вносителни) и на бенефициентите, т.е. лицата, които получават обезщетения са:

- ✓ 280 000 вносителни през 2012 г. (3,4% от цялото население на Австрия)
- ✓ 376 000 бенефициенти през 2012 г. (4,6% от цялото население на Австрия).

Обхванатите осигурени лица от специалната система упражняват дейности в земеделието, лозаро-винарството, овощарството, градинарството, как-

то и лов и риболов.

Изискуеми условия

Единичната стойност на предприятието трябва да достигне определен размер (150 евро при сектор „Злополука“ и 1500 евро в сектор „Здравеопазване и пенсия“). Ако предприятието е по-малко, вноските са задължителни само при условие, че доходите са преимуществено от селскостопанска дейност.

Ако доходът от селскостопанска дейност не е основният, осигуряването е задължително за всички дейности. Задължението да се плащат вноски е до общ максимален праг на осигурителния доход.

2.2. Финландия

Във Финландия допълнителното пенсионно осигуряване на земеделските производители се осъществява чрез **Фермерската социално-осигурителна институция (MELA)**. В допълнение на пенсионното осигуряване, MELA отговаря и за осигуряване при трудова злополука или професионално заболяване, напр. системата за отпуски на фермерите.

Фермерската социално-осигурителна институция действа в тясна връзка с другите пенсионни системи и при осигуряването за трудова злополука и професионално заболяване.

Финландската социално-осигурителна система е основана на две установени със закон схеми – **национална пенсионна схема**, която предоставя минимално осигуряване и **допълнителна пенсионна схема**.

Допълнителната пенсионна схема се основава на факта, че трудовият принос на тези, които печелят доходите и на предприемачите, е осигурен при спазване на едни и същи принципи, както и на сходни обезщетения.

Социалното осигуряване, което се предоставя от Социално-осигурителния институт (KELA) гарантира един минимум на осигуряване на всеки, който живее във Финландия. В допълнение на основното пенсионно осигуряване, той предоставя и много други форми на обезщетение за общо заболяване, семейни помощи, обезщетение при безработица и други обезщетения и помощи, свързани с основните жизнени нужди.

Системата на допълнителното пенсионно осигуряване обхваща всички лица, които работят и получават заплащане или предприемачите и чрез системата осигурените лица натрупват допълнителни средства за пенсия за старост, инвалидност или семейно пенсионно осигуряване. *Системата за допълнително пенсионно осигуряване на земеделските производители и предприемачи е много сходна с тази на лицата, които получават заплащане и на другите предприемачи.*

Чрез схемите за допълнително пенсионно осигуряване, предприемачите в земеделието са осигурени и имат право на пенсия при навършване на определена възраст, инвалидна пенсия и допълнителни плащания за рехабилитация, частична пенсия, както и обезщетение при безработица, кореспондиращи с тези

на другите предприемачи и заети лица. Обезщетенията при трудова злополука включват периодично отпускани суми, пенсии, компенсации и средства за рехабилитация при трудова злополука или професионално заболяване.

Чрез система за ранно пенсиониране (не се изисква наличие на инвалидност) се подпомага набирането на млади земеделски предприемачи, които да продължат земеделския и фермерския бизнес.

Друг ключов елемент е подпомагане структурното развитие на земеделието. Едно краткосрочно обезщетение по болест предоставя икономическа сигурност, когато заболяването продължи повече от четири, но по-малко от десет работни дни.

Системата за земеделските отпуски предоставя право на годишен отпуск и на отпуск по болест на земеделските предприемачи от сферата на животновъдството. От началото на 2010 година системата на отпуските е разширена и включва гледачите на дивеч и гледачите на елени.

За да бъдат осигурени и да получат обезщетение, земеделските предприемачи трябва да имат осигуряване съгласно Закона за пенсиите на фермерите и Закона за трудова злополука.

Има и специфична **система за осигурителна премия** за земеделските предприемачи, при която тези с по-ниски доходи плащат по-ниска премия от останалите работещи предприемачи.

Ключовото съдържание на финландската система за допълнително пенсионно осигуряване се базира на тристранни преговори между социалните партньори и правителството. По този начин всички промени, които се приемат достигат до по-широк кръг слоеве.

MELA е структурирана в един централен фонд на национално равнище и петдесет и осем области с приблизително около 200 офис-точки на регионално равнище. Разполага и с регионална мрежа от агенти, които до голяма степен поемат ежедневните и практически въпроси, свързани с клиентите.

Освен на земеделските предприемачи, MELA предоставя осигуряване и на гледачите на елени, рибарите и на горските стопани.

За предприемачите, които се занимават със земеделски бизнес, осигурителната система покрива всички бизнес дейности, свързани със земеделското стопанство.

Финансиране на системата

Финансирането на системата на обезщетения се дели на три основни категории:

- ✓ финансиране на допълнителното пенсионно осигуряване;
- ✓ финансиране на трудовете злополуки и
- ✓ финансиране на отпуските.

Финансиране на допълнителното пенсионно осигуряване

Делът на финансиране на системата за допълнително пенсионно осигуряване на земеделските предприемачи се определя на базата на личния доход на всеки

предприемач, размера на допълнителната пенсионна премия в общата система и системата на намалението на земеделските предприемачи. Разликата между реалния размер на пенсията и дохода от премията се поема от държавата. Общото ниво на премията се определя годишно от Министерство на социалните дейности и здравеопазването.

При пенсиите и семейните помощи размерът на пенсионните премии (вноски) зависи едновременно от размера на премията (вноските) в общата социалноосигурителна система (социална политика) **и колективното трудово договаряне между синдикатите на земеделските производители и държавата (селскостопанска политика).**

През 2009 г. земеделските производители плащаха премия от 10,192% от изчисления годишен доход (до 22 984,43 евро) и 20,8% от изчисления годишен доход (над 36 118,45 евро).

Финансирането е в съотношение: 25% самофинансиране и 75% от държавата.

Тъй като нивото на доходите е ниско, размера на премията на земеделските предприемачи на практика е около 11.0 % от получения доход. В съответствие с това, държавата плаща значителен дял. Размерът на намалената премия се определя със закон.

Финансиране на системата на трудови злополуки и професионални болести

При осигуряването за трудови злополуки и професионални болести 33,5% от общите разходи са от самофинансиране, 29,5% от общите разходи са за сметка на държавата и 37% от общите разходи се покриват от общата социалноосигурителна система, т.е. земеделските предприемачи плащат приблизително една трета от разходите за задължително осигуряване при трудова злополука. Премията са част от резервен фонд.

Финансиране на системата на отпуските

Държавата финансира годишните отпуски. Ако се налага използване на отпуск по болест или краткотрайна инвалидност, премията се определя въз основа на доходите, получени от земеделските предприемачи. Разликата между реалната пенсия и размера на премията се поема от държавата.

Общият брой на лицата, които внасят осигурителни вноски (вносители) и на бенефициентите, т.е. лицата, които получават обезщетения през 2012 г. са:

- ✓ 73 000 вносителни (т.е. около 1,4% от цялото население на Финландия)
- ✓ 144 000 бенефициенти (2,9% от цялото население на Финландия).

Общият размер на изплатените паричните обезщетения през 2012 г. надхвърля 1,2 милиарда евро.

Изискуеми условия

Осигуряването е достъпно за предприемачите (плюс техните съпруги/съпрузи и близките роднини), които са: на възраст между 18-67; култивират обработваема

земя от поне 5 хектара (собствена или дадена под наем); няма горна граница; стойността на извършената работа е повече от 3300 евро на година; земеделските производители на непълен работен ден също имат достъп, както и много ограничени групи от притежателите на акции, които също са предприемачи.

2.3. Франция

Във Франция, Mutualité Sociale Agricole (MSA) се занимава със задължителното пенсионно осигуряване на всички заети в сектора земеделие - фермери-работодатели, селскостопански работници и техните семейства, сезонни работници и техните семейства, които отглеждат земеделски култури или работят в животновъдството (всички видове животни), овощарство, градинарство, рибовъдство, дейности по поддържане на горите, предприятията от всички видове, които допълват и продължават селскостопанската дейност, *туристическите структури, свързани със селския туризъм, селските занаятчийски фирми, земеделските камари, частните училища за обучение на кадри за селското стопанство и др.* Предоставя услуги на над 5,5 милиона души. 35 MSA офиси плащат повече от 27,1 милиарда евро обезщетения всяка година.

Най-характерната особеност на социалната закрила на работещите в селското стопанство във Франция **е всеобхватността на социалното осигуряване на тази голяма категория осигурени лица.**

MSA покрива всички осигурителни рискове и се занимава с всички дейности, свързани със социалното осигуряване – не само здравно осигуряване, семейно и пенсионно осигуряване, но също така и осигуряване при трудова злополука и професионално заболяване, както и събирането на вноски.

В допълнение на изплащането на обезщетения, тази институция се занимава и с контрола върху работодателите и самоосигуряващите се лица. От името на партньорските си организации, MSA също се занимава и с предоставяне на допълнително пенсионно, здравно и социално осигуряване. Нещо повече, тя се занимава и с трудова медицина и безопасните условия на труд. MSA предоставя закрила и на самоосигурените лица като фермерите-работодатели и селскостопанските работници и техните зависими членове на семействата, на сезонните работници и семействата им, както и на пенсионерите. Това различава MSA от здравноосигурителните органи и го прави уникален. Едновременно управление на всички клонове на социалното осигуряване е най-добрият начин да се осигури максимална закрила на неговите членове и едновременно с това да се постигне ефективно функциониране на MSA. Като един отговорен играч, MSA установява отношения и връзки с другите социални и държавни структури, с оглед задоволяване на нуждите и очакванията на селските райони и общности.

Стратегията за развитие и основната правна рамка на MSA се базират на капацитета за идентифициране на нуждите на местното население и тяхното удовлетворяване, вземайки в предвид демографските и социалните специфики. В

това отношение MSA притежава уникална сила, чрез която тя задоволява специфичните нужди на населението на местно ниво чрез изградена мрежа от местно избрани представители, които разбират местния начин на живот и потребности.

Структурата на Националната схема за социално осигуряване на земеделските производители (MSA) включва един централен фонд на национално равнище, тридесет и пет регионални структури на фонда и други организационни единици (130 селски домове за възрастни хора, 1 телеосигурителна мрежа, 8 ваканционни центрове, 6 медицински и социални центрове за рехабилитация, 47 предприятия на неправителствени организации за защитени работни места, 72 000 членове в 9000 селски клубове за възрастни хора).

Системата предоставя широк кръг от услуги. **Всички осигурени лица имат достъп до** AVMA центрове, MSA ваканционни селища. **Пенсионерите се ползват от** MARPA, домове за възрастни хора в провинцията и мрежа PRÉSENCE VERTE за електронно социално осигуряване.

За инвалидите - мрежа SOLIDEL, защитени работни места в сферата на земеделието и удобства за тези лица.

За цялото селско население действа национална платформа за услуги на хората FOURMI VERTE, създадена в партньорство с Groupama и Familles Rurales. Дори извън този кръг от услуги, населението в селските райони е създавало допълнителни партньорства, например 10,000 селски клубове на възрастните хора са се обединили в национална федерация (FNCAR).

Финансиране

Финансирането на системата се разделя на две схеми – едната за независимите земеделски производители (самостоятелно заетите лица) и другата – за наетите работници в сферата на селското стопанство.

Разпределението на финансовите източници при **самостоятелно заетите земеделски производители е:** от осигурителни вноски и данъци – 18% и външно финансиране – 82%.

Разпределението на финансовите източници при схемата на **наетите работници е:** от осигурителни вноски и данъци – 47% и външно финансиране – 53%.

Общият брой на лицата, които внасят осигурителни вноски (вносители) и на бенефициентите, т.е. лицата, които получават обезщетения възлиза на:

- ✓ 1 200 000 вносителни, от които 560 000 - независими земеделски производители и 640 000 наети работници и
- ✓ 5 500 000 бенефициенти през 2012 г.

Общият размер на паричните обезщетения е над 27,1 милиарда евро (през 2008 г.) в т.ч. - 61% за независимите земеделски производители – самостоятелно заетите лица, и 39% за наетите в селското стопанство работници.

Изискуеми условия

Относно независимите самостоятелно заети земеделски производители, те

зависят от MSA, ако упражняват земеделска дейност и ако тази дейност има определен размер. Това е дефинирано в Кодекса за селските райони.

По отношение на размера, това е въпрос на фиксиран праг. Този праг може да бъде определен с площта на земята, която се обработва. Ако площта е по-голяма от определения праг, земеделският производител зависи от MSA. Теоретично казано, това е случаят, ако площта на лицето е по-голяма от половината на SMI (минималната площ по закон), т.е. 0,25 хектара. Но тези изисквания могат да варират от един район на друг и от една селскостопанска дейност на друга. Ако не може да се прави измерване чрез площта, размерът се определя с друг праг – работното време, необходимо за използване на фермата. Прагът е 1200 работни часове на година.

Подробен преглед на системата MSA и значението на социалното партньорство в нея е разгледано в Аналитичната студия, разработена в рамките на проекта.

2.4. Германия

Социалното осигуряване на земеделските стопани в Германия (SVLFG) представлява автономна земеделска социална закрила, която разполага с цял комплект от специфики и различия от принципите на общото социално осигуряване.

Характерна черта на социалното осигуряване в земеделието е, че предлага всички услуги под един покрив: осигуряване при трудова злополука и професионално заболяване, пенсионно осигуряване, здравно осигуряване, наследствени пенсии. За здравно осигуряване и пенсии се осигуряват независимите земеделски производители (самостоятелно заетите земеделски производители) и техните семейства.

За трудови злополуки и професионални болести се осигуряват независимите земеделски производители, които имат статут на самостоятелно заети лица и техните семейства, наетите работници и сезонните работници.

Съществува и **допълнително пенсионно осигуряване за работещите в селското и горското стопанство, което се предоставя на неговите членове като допълнителна пенсия на базата на правни и тарифни разпоредби.**

Най-старият клон в тази система/схема е **осигуряването на земеделските работници за трудова злополука и професионално заболяване, което обхваща: превенция, приспособяване и компенсация.**

Превенция – това са земеделски фондове, които са свързани с превенцията на трудови злополуки, професионални заболявания и рискове, свързани с професионалната дейност.

Приспособяване - след настъпване на трудова злополука, здравето и трудоспособността трябва да бъдат възстановени с помощта на всички възможни

средства.

Компенсация - осигуреното лице и законните собственици имат правото да получат финансови компенсации.

Друг вид на социалната защита е **фермерската помощ, гарантираща съществуването на предприятието**. Домашната и фермерската помощ са вид социална закрила, която се предоставя основно на земеделските стопани. Тя гарантира, че съответните дейности в стопанството ще продължат дори и при отсъствие на фермер или на член на неговото семейство в случай на заболяване или на медицинско лечение.

Разходите за фермерската помощ се финансират от земеделските фондове изцяло въз основа на фермерски вноски. Нещо повече, *държавата позволява отпускането на помощи, за да се намали част от тези вноски. Това е важно, за да се балансира ситуацията, свързана с намаляването на броя на фермерите. Държавата също участва и в балансирането на дефицита, причинен от структурните промени.*

Помощ на фермерите при навършване на пенсионна възраст: превенция над 60-те.

Това е вторият стълб в схемата, който допълва държавната пенсионна схема и е помощ при навършване на пенсионна възраст. Благодарение на нея фермерите имат право да получат такава помощ, ако тяхната ферма достигне определен размер. Въпреки слабото начало, социалните и икономическите условия на много фермери са се подобрили значително. Това обяснява защо фермите вече се управляват от по-младото поколение, което позволява тяхната модернизация и рационализация. *В Европейски контекст, Германия притежава най-младата фермерска генерация. Това кореспондира на целите на аграрната политика и социалните цели в основата на закона. Въпреки това пенсионното осигуряване е само част от него. Пенсионноосигурителните вноски зависят от дохода, а помощта е свързана със самостоятелна вноска и самостоятелно обезщетение.*

От 1-ви януари 1995 г. задължителното осигуряване включва и фермерските съпрузи, което е от 95% до 98% от съпругите. Земеделското осигуряване предлага същите обезщетения като общото осигуряване. Това означава и осигуряване на медицински грижи, които да помагат на фермерите и техните семейства в случаите на необходимост от такива грижи, както и да се предоставя професионална помощ, за да се избегне ранното изключване от професионалния живот – пенсии за старост, за намалена трудоспособност, вдовешки пенсии и пенсии за сираци. Поради структурните промени и намаляването на размера на вноските, държавата се е задължила да поеме годишната разлика между приходите и разходите, за да гарантира функционирането на системата.

Структурата на автономната система за социално осигуряване на земеделските стопани в Германия (SVLFG) се състои от един централен фонд на национално равнище, девет фонда за трудови злополуки и професионални

болести, девет пенсионни фонда и девет фонда за болест на регионално равнище.

Финансиране

За трудова злополука и професионална болест финансирането на фондовете става чрез системата на разпределение. Това разпределение се изчислява всяка година на базата на разходите от предходната година. Размерът на разпределението за 2009 г. е приблизително 832 милиона евро. Текуща субсидия е предвидена от страна на държавата за социални компенсации на селското стопанство.

За здравно осигуряване и пенсии се правят месечни вноски от осигурените лица и от държавата. Участието на държавата е приблизително 75% от частта на вноските за пенсия, а при здравното осигуряване – приблизително 50% от цялата вноски.

Общият брой на лицата, които внасят осигурителни вноски (вносители) и на бенефициентите, т.е. лицата, които получават обезщетения е както следва:

- ✓ За трудови злополуки и професионални болести: 1 600 000 вносител и 3 500 000 бенефициенти (4% от цялото население на Германия);
- ✓ За пенсии: 260 000 вносител и 610 000 бенефициенти;
- ✓ Здравно осигуряване: 210 000 вносител и 667 000 бенефициенти.

Общият размер на изплатените парични обезщетения и пенсии възлиза на 6,9 милиарда евро (през 2008 г.)

Изискуеми условия

Относно **фондовете за трудова злополука и професионална болест**, условията на които трябва да отговарят лицата, за да имат право на обезщетения от тези фондове зависят от експлоатацията (използването) на селскостопанското предприятие (без изискване за площ и доходен критерий). При по-малко от 0,25 хектара обработваема площ, стопанинът може да не се включва в осигуряването.

За **фондовете за старост и болест**, обработваемата площ трябва да бъде по-голяма от определен размер (приблизително 6 хектара, но това зависи и от района). Този лимит се определя от самите регионални фондове. Изключения са възможни според условията. *Подробен преглед на системата на Германия е направен в Аналитичната студия (разработена в рамките на проекта.)*

2.5. Гърция

OGA е втората по важност институция за социално осигуряване в Гърция след ИКА (Институтът за социално осигуряване, който обхваща най-голямата част от активното население). Системата е независима държавна организация, администрира се от 9-членен Управителен борд и е под наблюдението/надзора на Министерството на Заетостта и социалната защита. Създадена със Закон през 1961 г., **OGA** се занимава не само със социалната закрила на фермерите и техните семейства, но и със селскостопанските работници и много други категории от селското население. OGA представлява всеобхватна мрежа за социално осигуря-

ване, която работи далеч извън пределите на земеделието. Тя предлага социална закрила не само на независимите, самостоятелно заети фермери (собственици и работници във ферми, животновъди, пчелари и т.н.) и техните семейства (съпрузи, деца, членове на семейството), но също и на заетите лица в областта на земеделието и техните семейства (включително нискоквалифицираните работници в плантации, оранжерии, рибарници и животновъдни ферми), както и на наетите лица от всички категории, които живеят в райони с население под 5000 жители (при условие, че тези лица не са включени в други социално осигурителни организации или фондове), самонаетите лица и заетите лица в села с до 2000 жители, монаси и монахини в заведение, които се занимават със селскостопанска дейност.

Вноските са разпределени в седем категории, като осигурените лица могат да избират една от седемте категории вноски и освен това трябва да плащат 7% върху фиксирана сума, определена за всяка категория. **Държавата участва като внася 14% от същата сума.**

OGA предоставя пенсии, обезщетения за майчинство и семейни помощи. Освен това тя осигурява средства и помощи за медицинско лечение, болнично лечение, лекарства и социални програми.

Пенсии

Основната пенсия, която е в еднакъв размер, се намалява с 4% на година, стартирайки от 2003, а крайната цел е премахването на тази пенсия през 2026, предоставена от държавата и трансформирането и в пенсия, базирана на осигурителни вноски.

За пенсията за възраст, която се изчислява на базата на осигурителни вноски, основните изисквания: 65 години възраст и 25 години земеделски стаж.

Пенсия за инвалидност се отпуска при 67 % инвалидност, която продължава най-малко 3 години, и поне 5 години земеделски стаж преди настъпване на инвалидността.

Наследствена пенсия: преживелият съпруг трябва да е навършил 65 годишна възраст и да не е пенсиониран по друга схема. Починалият трябва да е бил пенсионер в OGA или ако не, лицето трябва да е изпълнило изискванията за отпускане на основна пенсия за инвалидност. По отношение на преживелия съпруг, лицето не трябва да получава никакъв вид пенсия и трябва да е било заето в сферата на земеделието. По отношение на децата, те не трябва да са женени и трябва да са под 18 години. OGA също предоставя допълнителни средства на изцяло инвалидизирани пенсионери, както и допълнителни средства на незрящите пенсионери, както и помощи при смърт.

Основна пенсия за неосигурени: 65 годишна възраст, общ годишен доход по-малък от годишната пенсия, предоставяна от **OGA**.

Структурата на OGA се състои от един централен фонд на национално равнище, и осем регионални департамента. Има свои представители в цялата страна, които са служители от местните общини на самоуправление.

Финансиране

Размерите на осигурителните вноски за пенсии са 4,1%, за здравно осигуряване – 3,5%, за социални програми – 0,2%. Държавата участва със дял от 76,8%.

Броят на осигурените лица е около 625 000, а броят на лицата, които получават обезщетения през 2012 г. е около 1 800 000 (това е броят на лицата, на които OGA предоставя пенсии, здравно осигуряване, семейни помощи и социални програми. Размерът на изплатените обезщетения на тези лица през 2008 г. е 7,8 милиарда евро.

Изискуеми условия

Основната заетост да бъде в селското стопанство и в дейностите, посочени по-горе. Основният източник на доходи да бъде от селското стопанство и от дейностите, посочени по-горе.

2.6. Полша

KRUS е институция, създадена да предоставя услуги, свързани със социалното осигуряване на фермерите в Полша.

KRUS предоставя услуги на осигурените лица и бенефициентите в целия спектър на системата за социално осигуряване, регулира размера на премиите, събирането на премиите и изплащането на обезщетения.

KRUS изпълнява дейности по превенция на трудовете злополуки и професионални заболявания в сектор Земеделие, като изготвя анализ на причините за тяхното настъпване, както и предоставя безплатни доброволни обучения за защита на живота и здравето на фермерите и осигурява безопасни условия на труд чрез земеделско оборудване и защитно облекло.

Съгласно Закона за социално осигуряване на фермерите съществуват два типа земеделско (фермерско) социално осигуряване: пенсионно осигуряване и осигуряване при трудова злополука, професионално заболяване и майчинство, както и два типа покритие - задължително и доброволно.

Двата типа осигуряване се прилигат задължително за:

- ✓ фермерите, които живеят в Полша и самостоятелно осъществяват земеделска дейност, от свое име, за своя сметка в собствена ферма с площ повече от един сравнителен фискален хектар земеделска земя (също като част от групата на земеделските производители), или специален вид земеделска продукция например земеделска дейност, която не изисква притежание на ферма с размер и дейност, определени със закон;
- ✓ фермерски съпрузи;
- ✓ член на семейството, например лице, което е близко до фермера и което е под 16-годишна възраст и живее в домакинството на фермера и трайно полага труд във фермата без да има трудови отношения с фермера, ако същото лице не е обхванато от друга схема за социално осигуряване и няма право да получава пенсия за старост, инвалидност или други социалноосигурителни обезщетения.

Финансовите плащания в рамките социалното осигуряване са организирани в следните видове обезщетения и пенсии:

Обезщетения	Предоставя
Обезщетения за старост на фермерите	<ul style="list-style-type: none"> ✓ земеделска пенсия за възраст ✓ земеделска инвалидна пенсия ✓ обезщетение за пенсиониране и пенсия от социалното осигуряване, предоставена на отделни фермери и техните семейства (обезщетенията са определени със закон преди 1 януари 1999) ✓ допълнителна пенсия
Обезщетения за трудова злополука, професионално заболяване и майчинство	<ul style="list-style-type: none"> ✓ компенсация, която представлява една обща сума за трайната или дългосрочна неработоспособност в резултат на настъпила трудова злополука при упражняване на земеделски труд или професионално заболяване ✓ обезщетение по болест ✓ обезщетение за майчинство
Семейни обезщетения	<ul style="list-style-type: none"> ✓ помощ за обучение на фермери; ✓ семейна помощ; ✓ помощ за сираци; ✓ помощ за грижа за зависими членове на семейството

Структурата на KRUS се състои от един централен фонд на национално равнище, 16 регионални клонове и 256 местни офиси. Други организационни единици са Центрове за рехабилитация на земеделските производители, Обучителен и рехабилитационен център.

KRUS има независимо финансово управление и се състои от следните фондове: **Премиен фонд** за социално осигуряване на земеделските производители (фермерите); **Пенсионен фонд; Административен фонд; Фонд за превенция и рехабилитация и Мотивационен фонд.**

Премиеният фонд е създаден на основата на премии за трудова злополука, професионално заболяване, майчинство, както и на други рискове, предвидени в закона за фонда. Средствата се разпределят за финансиране на трудова злополука, професионално заболяване, майчинство и финансиране развитието на доброволното осигуряване, предлагано от осигурителните компании, както и за финансиране на дефицитите на Административния фонд и на Фонда за превенция и рехабилитация.

Пенсионният фонд е създаден на основата на премии за пенсионно осигуряване, средства на социалноосигурителния фонд за възстановяване на определени разходи, допълнителни субсидии от националния бюджет. Фондовете се разпределят за финансирането на пенсионни обезщетения, пенсии от други социални фондове, обезщетения за определени разходи във връзка със социалноосигурителния фонд, ако това е уредено със закон и здравно осигуряване.

От **Административния фонд** се финансират разходите за предоставяне

на осигурителни услуги (освен разходите покрити от Премийния фонд и Фонда за превенция и рехабилитация) и разходите за здравно осигуряване.

Фондът за превенция и рехабилитация се състои от удържки от Премийния фонд в размер на 5% от планираните разходи и държавни субсидии. Средствата са предназначени за дейности, свързани с превенция на трудови злополуки и професионални заболявания в областта на земеделието, подпомагат инвалидите или тези лица в риск, като им предоставят различни форми на лечение и рехабилитация.

Мотивационният фонд е създаден чрез удържки за Административния фонд, изчислени от Премийния фонд.

Финансиране

При осигуряването за трудови злополуки и професионални болести и при здравното осигуряване, както и за майчинство, финансирането е от премии само от земеделските производители (фермерите) и се събират в **Премийния фонд**. Този фонд е юридическо лице, има Надзорен орган под ръководството на Президента на KRUS и е под наблюдението на Съвета на земеделските производители.

Финансирането на пенсиите основно става чрез субсидии от държавата – около 90% от разходите се субсидират чрез националния бюджет. Останалата част се допълва от премията на земеделските производители (фермерите).

Общият брой на лицата, които внасят осигурителни вноски и на бенефициентите, т.е. лицата, които получават обезщетения през 2012 г. е следният:

- ✓ 1 160 000 вносител;
- ✓ 1 285 725 бенефициенти.

Общ размер на паричните обезщетения и пенсии – над 4 милиарда евро през 2012 г.

2.7. Испания

В испанската социално осигурителна система има специална схема за самостоятелно заетите лица в занаятчийството и търговията, наречена **R.E.T.A. (Régimen Especial Trabajadores Autónomos)**. Специална схема има и за работещите в морския бранш, които също се причисляват към самостоятелно заетите лица. От 1 януари 2008 г. е създадена специална схема и за самостоятелно заетите лица в земеделието – **Régimen Especial Agrario de la Seguridad Social – R.E.A.**, която става част от общата схема за самостоятелно заетите лица (R.E.T.A.).

Рисковете, които се покриват от тази специална схема за заетите лица в земеделието са: **болест и майчинство и помощи в натура**.

Участието в схемата е задължително. Видовете помощи се предоставят както от системата, администрирана от Националния институт за управление на здравното осигуряване, така и от съответните органи на автономните общини, които предоставят помощите в натура в случаите на болест и майчинство.

Болест и майчинство. Парични обезщетения.

Като общо правило, специалната схема предоставя парични обезщетения в случаите на болест, **на базата на доброволно осигуряване**. За право на парични обезщетения за болест се изисква минимален осигурителен период от 180 дни. В случаите на общо заболяване или нетрудова злополука, размерът на обезщетението е равен на 60% от осигурителната база, върху която са внесени осигурителните вноски, от 4-тия до 20-тия ден и на 75% от 21-вия ден нататък.

Когато неработоспособността се дължи на трудова злополука или професионална болест и ако лицето се е осигурявало доброволно, размерът на паричното обезщетение е 75% от гения на отпуската поради неработоспособност. Продължителността на получаване на обезщетението е максимум 365 дни, но може да бъде продължавано с още 180 дни в зависимост от състоянието на осигуреното лице.

Специалната схема включва също паричните обезщетения при бременност, майчинство и бащинство, помощи за майчинство (от системата на подпомагането), които се отпускат при същите условия както е по общата схема.

Специалната схема покрива обезщетенията за грижа за деца, засегнати от ракови заболявания или други сериозни болести. Право на такъв вид обезщетение има единият от родителите.

Инвалидност

Осигуряването в схемата е задължително. След минимален осигурителен период, който зависи от възрастта на бенефициента, на която е настъпила инвалидността, лицето има право на инвалидна пенсия по същите условия както в Общата (националната) система за социално осигуряване.

Старост

Осигуряването за старост в специалната схема за работещите в селското стопанство кореспондира на това в Общата система. Пенсията може да се отпусне на възраст 65 години ако лицето има 35 години и 3 месеца осигурително участие – с вноски (през 2013 г.).

Наследствени пенсии

Осигуряването при смърт в специалната схема е задължително и гарантира отпускането на пенсии на наследници, когато са изпълнени същите условия както по Общата (националната система) за социално осигуряване.

Трудови злополуки и професионални болести

Осигуряването за този риск не е задължително, освен в случаите когато се покрива риска трайна неработоспособност (пенсия за трудова злополука и професионална болест) и наследствените пенсии при смърт поради трудова злополука и професионална болест. Не се изисква минимален осигурителен период.

Безработица

Тези обезщетения се изплащат в случаите, когато лицата останат без работа. *Те включват покриване на такива рискове, които са свързани с характера на селското стопанство и спецификата на работа.*

Финансиране

Обезщетенията в случаите на болест, майчинство, инвалидност, старост и смърт (наследствени пенсии) се финансират от осигурителни вноски в размер на 18,75% върху определена осигурителна база.

За 2013 г. базата, върху която се внасят осигурителните вноски варира между минимум 850,60 евро и максимум 3 425,70 евро на месец, с някои изключения.

За трудовете злополуки и професионалните болести, размерите на осигурителните вноски са определени с декрет на Правителството в зависимост от степента на риска, спецификата на дейността, отрасъла и видовете работа.

За паричните обезщетения за болест се допуска и доброволно осигуряване. Осигурителната вношка е 3,30% върху осигурителната база.

2.8. Белгия

В Белгия **специална система покрива осигуряването на самостоятелно заетите лица**, вкл. работещите в селското стопанство и членовете на техните семейства (зависимите членове) **за всички традиционни осигурителни рискове**, с изключение на трудова злополука и професионални болести и безработица, а също така закрилата на тази категория лица в случаите на банкрут.

Болест и майчинство. Помощи в натура. Участието в схемата е задължително. Самостоятелно заетите лица имат същите права и разходите им се реимбурсират по същия начин по отношение на здравните грижи, както са за наетите лица и държавните служители.

Болест и майчинство. Парични обезщетения. За самостоятелно заетите лица, помагащите съпрузи и помощници в семейството осигуряването е задължително. Правото на обезщетения възниква след квалифициращ период (изискуем се по закон период) от 6 месеца. *В допълнение, за обезщетенията за болест съществува 1 месец изчаквателен период, през който не се изплаща обезщетение.*

Финансовата компенсация в тези случаи се изплаща максимално за 11 месеца и размерът ѝ зависи от семейното положение на самостоятелно заетото лице.

Инвалидност. Осигуряването за риска инвалидност **е задължително за самостоятелно заетите лица, в т.ч. и фермерите, помагащите съпрузи и помощници в семейството.** Размерът на обезщетенията зависи от семейното положение на самонаетото лице.

Старост. Пенсионната система за самостоятелно заетите лица е задължителна за тези лица, помагащите съпрузи и помощници в семейството, родени след 1 януари 1956 г. (За съпругите, родени преди тази дата, осигуряването в системата е доброволно). Теоретично, пенсионната възраст е 65 години. *Ранно пенсиониране е възможно, при условие, че лицето е доказало с документи осигурителен стаж от 38 години (в която и да е от осигурителните схеми в Белгия). В тези случаи, обаче, размерът на пенсията се намалява с 5% на година, когато*

пенсионирането става на възраст между 60 и 61 години, с 4,5%, когато пенсионирането става на възраст между 61 и 62 години, с 4% когато пенсионирането започва от възраст между 62 и 63 години, с 3,5% намаление при пенсиониране на възраст между 63 и 64 години и с 3% когато лицето се е пенсионирано на възраст между 64 г. и навършването на 65 годишна възраст. Няма намаление на пенсията с посочените по-горе проценти, ако лицето има осигурителен стаж най-малко 42 календарни години. Размерът на пенсията е в пряка зависимост от продължителността на стажа и доходите, върху които се е осигурявало лицето през своята професионална кариера.

Наследствени пенсии. Задължителното осигуряване при самостоятелно заетите лица включва също осигуряването при смърт, т.е. наследствените пенсии. Правилото е, ако самостоятелно заетото лице има съпруг/съпруга поне една година и от това произтича правото на наследствена пенсия от 45 годишна възраст. Тя е в размер на 80% от пенсията за старост на починалото лице, изчислена на базата на дохода, върху който се е осигурявало.

Трудови злополуки и професионални болести. Няма специална схема за самостоятелно заетите лица, към които се включват и земеделските производители, относно осигуряването за трудови злополуки и професионални болести.

Безработица. За самостоятелно заетите лица няма специална схема за закрила при безработица.

Социално осигуряване в случаите на банкрут. Социалното осигуряване в случаите на банкрут позволява на самостоятелно заетите търговци на гребно при банкрут, или на самостоятелно заетите лица, които не са търговци и упражняват друга дейност (в случаите, когато имат план за погасяване на дълг) да получат финансова помощ за период до 12 месеца и да придобият право за обезщетение по болест от задължителното осигуряване за болест и инвалидност, здравно осигуряване и обезщетение за отглеждане на дете.

От 1 октомври 2012 г. социалното осигуряване в случай на банкрут, се разширява и за самостоятелно заетите лица, които са изложени на непредвидени ситуации, извън техните възможности за контрол (временно или постоянно). Такива непредвидени ситуации са: природни бедствия, пожар, разрушения и др. Самостоятелно заетите лица, в т.ч. и земеделски производители, в такива ситуации биха могли да загубят всякакъв професионален доход и да не са в състояние да претендират за заместващ доход.

Финансиране. Системата, която е предмет на общото управление, се финансира от три източника - от осигурителни вноски - 57%; от данъци и такси - 42,8% и от други източници - в размер на 0,2%.

Общата осигурителна вношка, която се внася върху прогресивна скала, се плаща за всички отрасли на социалното осигуряване. *Има минимален и максимален размер на вноската.*

Системата за социална сигурност в Белгия минава през силен со-

циален диалог и ангажираност на социалните партньори в сектора.

Тяхната основна цел е повишаване обхвата на социалното осигуряване в сектора. На базата на многобройни сключени двустранни споразумения между синдикати и работодатели се осигурява покритие на отделни социални рискове, например безработица, трудова злоупотреба, семейни помощи, обучение и квалификация и пр., като в обхвата на тези споразумения попадат наети по трудов договор работещи, самонает и членове на техните семейства. От 2012г. съществува покритие на риска „несъстоятелност“ на земеделските производители.

2.9. Италия

В Италия системата на социално осигуряване се прилага от няколко държавни агенции, обединени от Националния институт за социално осигуряване INPS (*Istituto Nazionale della Previdenza Sociale*). Всички наети или самонаети плащат социалноосигурителни вноски с някои изключения. В случаите на наета работна ръка (*lavoratore dipendente*), в общия случай вноските възлизат на около 45% от брутната работна заплата, разпределени в съотношение 10% за сметка на работника към 35% за сметка на работодателя. Самонаетите лица се регистрират и плащат вноски или в отделна организация, наречена каса (алокирана към отделните професии като напр.: архитекти, счетоводители, адвокати, инженери, медицински специалисти и пр.) или директно към INPS.

За разлика от другите сектори в страната, **селското стопанство има определена специфична система за социално осигуряване**, чиито начини на функциониране и вноски са различни, както за наетите работници, така и за самостоятелно заетите лица.

Сред наетите работници могат да бъдат идентифицирани три основни групи: **постоянни работници; временни работници; малки наематели.**

Специфичният характер на социалното осигуряване се дължи на факта, че селскостопанското производство се характеризира основно със сезонност при отглеждане на земеделските култури и въздействието на климатични и метеорологични събития. Това определя по-гъвкавите условия по отношение на вноските, на базата на които се предоставят права от системата за социална защита.

В Италия сезонните селскостопански временни работници също имат достъп до системата за социална сигурност по отношение обезщетенията за безработица, в зависимост от броя на работните дни, вписани в „официалните“ регистри, които всяка година се публикуват от Националния институт за социално осигуряване. Що се отнася до пенсиите, временните работници имат право на пенсия по същите условия, предвидени за служителите от другите частни сектори.

В Италия самостоятелно заетите лица/земеделските производители получават здравни грижи и грижи при майчинство, както и обезщетения за трудови злоупотреби и професионални болести, съгласно спе-

цифични квалифициращи (изискуеми) условия, предвидени в техната специална схема.

Такава специална схема съществува и за осигуряването при рисковете **инвалидност, старост, смърт (наследствени пенсии) и семейни помощи**, която е подобна на общата система.

Относно условията за отпускане на обезщетенията не се прави никаква разлика между самостоятелно заетите лица, т.е. дали това са селскостопански работници, или занаятчии или търговци на дребно.

Основното изискване е те да бъдат осигурени за рисковете инвалидност, старост и смърт (наследствени пенсии). Това осигуряване, което включва трите рискове, беше променено през 1995 г. по начина, в който двете системи в момента съществуват.

За целите на социалното осигуряване е важно да се прави разлика между:

- ✓ земеделски производители, които не притежават собствена земя (наематели и привлечени земеделски производители);
- ✓ земеделски производители, които са собственици и които изключително или преимуществено практикуват земеделска дейност;
- ✓ предприемачи (лица, на които земеделството е основна професия и които практикуват тази дейност най-малко 2/3 (при стандартни парцели земя) или 50% (при планински или други трудни за обработване парцели земя) от тяхното работно време. Последните плащат само осигурителните вноски за пенсия.

Земеделските производители – наематели и привлечените земеделски производители – плащат 50% от вноската. Останалите 50% се плаща от собственика на земята за рисковете инвалидност, старост, смърт (наследствени пенсии) и семейни помощи.

Болест и майчинство. Помощи в натура. Обезщетенията и помощите се отпускат съгласно условията на Общата система за социално осигуряване в Италия.

Болест и майчинство. Парични обезщетения. Няма специална схема за паричните обезщетения за болест по отношение на селскостопанските работници, занаятчии и търговците на дребно и те също се отпускат по Общата социално осигурителна система (от Националния институт за социално осигуряване).

Инвалидност. Паричните обезщетения за инвалидност от специалната схема за самостоятелно заетите лица (вкл. и земеделските производители) са предмет на лимити по отношение на дохода. Минималният период, за да има право лицето на парични обезщетения за инвалидност, е участие в схемата 5 години, 3 от които трябва да бъдат положени (завършени) в последните 5 години.

Старост. В съответствие с новата система, минималният квалифициращ период от 20 години участие с осигурителни вноски, се изисква независимо от свързаната с вноските система, която се прилага за изчисляване на обезщетенията.

Лицата, осигурени след 1 януари 1996 г. могат да се пенсионират преди на-

Вършване на 70 годишна възраст, при условие че размерът на тяхната пенсия е равен поне 1.5 пъти размера на базисния минимален доход, определен за целите на социалното подпомагане. Минимален квалифициращ период от 5 години участие с вноски се прилага за лицата, които се пенсионират на 70-годишна възраст.

Законово определената възраст за пенсиониране за старост е както следва:

- ✓ самостоятелно заети мъже и пара-подчинени работници: 66 години и 3 месеца;
- ✓ самостоятелно заети жени и пара-подчинени работнички: 63 години и 9 месеца.

Пенсионната възраст нараства постепенно от 2012 година в зависимост от нарастването на средната продължителност на живот. От 1 януари 2012 г. схемите за отложено пенсиониране вече не се прилагат.

Размерът на **пенсията за старост**, след осигурително участие от 20 години представлява сумата от 2% за всяка година участие с вноски (максимално 40), умножена по референтната заплата.

Ранна пенсия. От 1 януари 2012 г. пенсията за старост е заменена от пенсия за ранно пенсиониране. Когато обезщетението за старост се отпуска преди навършване на 63 години и 3 месеца и лицето има натрупан осигурителен период от 42 години и 5 месеца за мъжете и 41 години и 5 месеца за жените, обезщетението е предмет на постоянно намаляване на неговия размер, като по този начин се предотвратява желанието за ранно пенсиониране: 1% намаление се прилага когато ползващите бенефициенти претендират за отпускане на пенсия две години преди навършване на 63 години и 3 месеца, докато намаление от 2% се налага, когато обезщетението се отпуска на възраст по-рано от две години преди достигане на 63 г. и 3 мес.

Квалифициращите условия за ранно пенсиониране от 1 януари 2012 г. също постепенно се увеличават в зависимост от нарастване на средната продължителност на живот.

Увеличенията за 2013 година са както следва:

- ✓ 42 години и 5 месеца участие в осигуряването с вноски за мъжете;
- ✓ 41 години и 5 месеца участие в осигуряването с вноски за жените.

Наследствени пенсии. Вдовицата (вдовеца) получава 60% от пенсията за инвалидност или от пенсията за старост на осигуреното лице или на пенсионера, ако лицето не е сключило нов брак или обезщетение с фиксиран размер до 2 години от отпускането на пенсията, ако вдовицата (вдовецът) е сключил повторно брак. Сираците получава пенсия до навършване на 18 години или до 21 години ако са студенти или до 26 години ако учат в университет и през целия живот, ако те са инвалиди.

Трудова злополука и професионална болест. Обезщетенията се отпускат съгласно специфични квалифициращи условия, предвидени в тяхната специална схема и съгласно степента на загубената работоспособност, определена от

компетентните медицински органи.

Семейни помощи. Семейните помощи на месец, съгласно специфичната схема, са в размер на € 10.21 (за пенсионерите) и в размер на € 8.18 (за селскостопанските производители) за всеки член на домакинството, който е зависим от осигуреното лице/или пенсионера. Стандартната възраст, до която е ограничено получаването на тези помощи е 18-годишна възраст. Ако зависимият член (детето) е студент, възрастовото ограничение за получаване на семейните помощи е до 21 години, а ако е студент в университет – до 26 години.

Безработица. В Италия няма специална осигурителна схема за безработица, която да обхваща селскостопанските работници (земеделските производители).

Финансиране. Селскостопанските работници (фермерите) плащат в процент, изчислен на базата на четири стойности, които варира в зависимост от парцела на земята, която се обработва, възрастта, броят на работните дни и референтен доход („общоприет“ или „уговорен“ доход). Освен това, те плащат и вноски за рисковете трудова злополука и професионална болест, които отново са изчислени на базата на броя на работните дни и с референтен доход, равен на € 14,681.10 за 2012 година.

По-ниска осигурителна вноска се прилага за фермерите (земеделските стопани), на които парцелите земя са по-малко продуктивни поради това, че са в планински райони, или е трудно да бъдат обработвани поради вида на земята.

Допълнителен данък от € 0.61 на един работен ден се начислява, който се плаща за пенсионния фонд.

За риска майчинство се плаща фиксирана вноска от € 7.49 за всяка година.

Семейните помощи се финансират 100% за сметка на данъците.

В Италия има добре развита система на двустранно социално сътрудничество, която има за цел да подобри и разшири социалната защита на работещите в земеделието лица. Опитът на Италия може да се проучи и да се пренесе и в други държави, където таква сътрудничество липсва или е слабо развито.

Системата на двупартитност е легитимирана в Колективния трудов договор, както е договорен от социалните партньори.

Договарянето се извършва на две нива: национално и регионално ниво, всяко от които съответства на определен субект, с различни двустранни предпазни клаузи.

На национално ниво това е E.B.A.N. (Националният земеделски двустранен орган), който има експертизи в:

- ✓ национални, регионални и местни центрове;
- ✓ „Agriform“ и обучение;
- ✓ Съвместна Национална комисия за равните възможности;
- ✓ Национални и Провинциални Съвместни комитети за безопасност и здраве при работа.

В допълнение Е.В.А.Н. има и други задачи, а именно:

- ✓ да гарантира, чрез здравната каса, допълнителни здравни услуги към помощта, предоставена от Националната здравна служба на селскостопанските работници и лицата на тяхна издръжка;
- ✓ да организира и управлява дейностите и/или двустранни услуги по социално подпомагане и подкрепа на доходите;
- ✓ да насърчава и координира разработването на двустранни и регионални институции, които предоставят обезщетения и услуги на работниците;
- ✓ да насърчава и подпомага пълната заетост на работниците чрез инициативи, предназначени да идентифицират нуждите от обучение и осъществяване на дейностите, възложени от Agriform;
- ✓ да извършва дейностите, възложени на Съвместния комитет за националното здравеопазване и безопасността при работа;
- ✓ постигане на постоянен дебат по въпросите на развитието, заетостта и конкурентоспособността.

Работодателите плащат вноски, за да се гарантира, че двустранните органи могат да гарантират и осигуряват обезщетения и грижи за лечението. Вноската е:

- 0,30% от облагаемия доход за социално осигуряване на постоянните работници;
- 0,60% от облагаемия доход за социално осигуряване за работниците с временна заетост.

Страните определят дела от вноската, която трябва да бъде насочена за финансиране на отделните дейности, изброени по-горе, чрез отделно споразумение.

Провинциалният (местният) трудов договор дефинира двустранните договарености на ниво провинция, където има Двустранни регионални земеделски агенции, с цел превеждането на допълнителни средства за лечението на заболявания и за злополуки на работното място.

Местната власт може да определи също така:

- ✓ Организиране и управление на дейности и/или услуги, предмет на двустранно социално подпомагане и подпомагане на доходите, определени от провинциалните договори за наемане на работа;
- ✓ Изпълнява други задължения, които страните считат за подходящи за подобряване на трудовите отношения и подкрепа на преговори.

Колективните трудови договори на ниво провинция определят делът на вноската, която се разпределя за самофинансиране на провинциалните органи.

3. ОТ ИЗВОДИТЕ - КЪМ ОБОБЩЕНИЕ И ПРЕПОРЪКИ

Съществуването на отделни специфични схеми за земеделските производители не изключва възможността, те да участват и в общата система за социална сигурност за определени обезщетения.

Анализирайки системите за социална сигурност в двете държави по проекта, подробно разгледани в **Аналитичната студию**, разработена в рамките на този проект, както и от направения преглед на **допълнителните социалноосигурителни схеми** трябва да изведем важните акценти, които да предложим за дискусия на социалните партньори и на заинтересованите страни в търсене на ефективни решения на основните предизвикателства пред системите.

Разширяването на социалната сигурност на земеделските производители и работещите в земеделието е въпрос, който изисква дебат в перспектива.

Тук основният въпрос за решаване е, как да се изработи система за социална сигурност от начална позиция, като се има предвид, че редовна заетост на пълно работно време с пълно деклариран доход е по-скоро изключение, отколкото правило при земеделските производители и особено при малките земеделски производители, които са основният дял от заетите в сектора.

Категории работещи в отрасъл Селско стопанство - различия в структурата на заетите

Самонаетите лица са основната група работещи в селското стопанство. Това са собствениците на стопанства и членовете на техните домакинства - земеделски производители, предприемачи, тютюнопроизводители и др. Икономическата реализация на труда на тези лица намира израз в остатъчния резултат от дейността.

Наетите лица са лица, които въз основа на трудов договор, сключен с определен работодател предоставят живата си работна сила при определени условия, договорени между страните. Задължителни елементи на трудовия

договор са нормативно определени в трудовото законодателство на съответната страна. За разлика от самонаетите лица, наетите работници имат определени: място на работа, работно време и работна заплата.

Необходимо е да отбележим, че земеделските производители - самонаети лица се различават съществено, както от другите самостоятелно заети лица, така и вътре между групите на земеделските производители – гребни земеделски производители, едри производители, с различни по площ и плодородие земеделски земи, брой добитък, които отглеждат, инвентар приходи от реализация на селскостопанска продукция.

Диференциацията на осигурителната основа на вноските е наложителна, което ще доведе до разработване на системи на различни нива на защита.

Затова за целите на социалното осигуряване **е важно да се идентифицира групата на земеделските производители.**

Определянето на групата на земеделските производители в персоналният обхват на общите (универсални) системи за социална сигурност, както и финансирането на социалното и здравното осигуряване следва да се предвиди възможност, обект на социалноосигурителното законодателство да бъдат и такива земеделски производители, които заедно със земеделски дейности извършват едновременно и други професионални дейности (например като нает работник или като самостоятелно заето лице), ако основната им дейност е предимно земеделска (примерно над 75% от трудовете им доходи са от земеделско производство). Регулирането на персоналният обхват, при което едно лице не може да се разглежда като земеделски производител, за целите на осигурителното законодателство, когато то в същото време работи като нает работник или упражнява друг вид самостоятелна заетост следва да бъде преразгледано (България, Македония). По този начин и за тази категория лица, както за останалите групи осигурени лица ще се прилага принципът, че вноските се плащат върху всички доходи от трудова дейност, получени от професионалните дейности, които упражняват. На базата на комбинираните доходи от няколко професионални дейности, при земеделските производители ще се гарантира и по-добра възвращаемост относно размерите на паричните обезщетения и пенсии, което от своя страна ще стимулира лицата да се осигуряват върху действително получените доходи. От техническа гледна точка това не трябва да бъде проблематично като се има предвид, че това са общи (универсални) социалноосигурителни системи,

в които се осигуряват всички професионални групи лица.

В държавите, включени в проекта, **наетите работници** са обхванати за всички социални рискове – болест, инвалидност, майчинство (бащинство), трудови злополуки и професионални болести, безработица, старост и смърт (независимо дали са осигурени към общите схеми за социална сигурност или към специфичните схеми за работещите в земеделието).

Системата обаче изисква разширяване и усъвършенстване по отношение на регистриране и отчитане на всички заети в сектора, включително и тези които извършват сезонна работа.

По-обстойно ще разгледаме групата на самостоятелно заетите лица, които са по-уязвими в обхвата на социалното осигуряване, доказано от нашето проучване и е необходима повече яснота.

Социалното осигуряване на земеделските производители е организирано по два начина.

В обща (универсална) система, която обхваща всички работни групи от населението. Общата осигурителна система осигурява един основен обхват на социалните рискове, една и съща административна структура и единна финансова схема. При самостоятелно заетите лица, към които се включват и земеделските производители, обхватът на рисковете в държавите, където тези категории лица са осигурени в общите системи за социална сигурност, е доста различен и това се отнася най-вече за **риска „трудова злополука и професионална болест“.**

В **България** самостоятелно заетите лица, вкл. земеделските производители, са изключени от рисковете **трудова злополука и професионална болест**, а по отношение на осигуряването за болест и майчинство (бащинство), самостоятелно заети земеделски производители могат да се осигуряват **доброволно**. Същата категория лица в Румъния и Чехия имат право по собствен избор да се осигуряват за трудова злополука и професионална болест.

При осигуряването за риск **„безработица“** също се наблюдават разлики. В **България** земеделските производители са изключени от осигуряване за безработица, докато в **Румъния** земеделските производители като част от групата на самостоятелно заетите лица могат доброволно да се осигуряват за безработица. В **Словения** също има доброволно покритие на този риск за фермерите. Освен това там се предвижда и определено временно покритие за безработица за земеделските производители, които поради лошо време са

загубили реколтата си (или по-общо тяхната сезонна земеделска дейност. В **Дания** осигуряването за безработица включва и тази категория лица и то е организирано чрез професионални организации.

В **Чехия**, поради това, че по-голямата част от селскостопанските работници са със статут на служители и техните доходи се изплащат под формата на работна заплата, то осигурителната система е унифицирана за служителите и самостоятелно заети лица. Земеделските производители, които са част от самостоятелно заетите лица и не са със статут на работници, също са защитени в случай на безработицата като част от системата за задължително социално осигуряване, финансирана от вноски, и предоставя, свързани с дохода, обезщетения.

Обобщавайки практиката на двете държави, включени в проекта относно осигуряването за риска „**безработица**“, считаме, че най-важното за „успешното“ прилагане на схемата за безработица на самостоятелно заетите лица, е **специфичната конструкция, която отговаря на спецификата на групата на самостоятелно заетите лица**. Всички условия трябва да бъдат определени в зависимост от конкретната работна ситуация на самостоятелно заетите като цяло или на земеделските производители, в частност.

В държавите, където има специфични схеми за осигуряване на заетите в селското стопанство, напр. **Германия**, по отношение на осигуряването за безработица, само наетите от работодател работници, които работят в този отрасъл, са обхванати за риска „безработица“. *За самостоятелно заетите земеделски производители няма покриване на този риск.*

В **Италия** сезонните селскостопански временни работници също имат достъп до системата за социална сигурност относно обезщетенията за безработица в зависимост от броя на работните дни, вписани в „официалните“ регистри, които всяка година се публикуват от Националния институт за социално осигуряване.

Във **Франция** осигуряването за безработица на земеделските производители/ фермерите може да бъде предмет на договаряне между социалните партньори и не е включено като осигурителен риск в MSA.

Схемата за безработица за самостоятелно заетите лица е възможна във всички държави, където към момента не е включена като осигурителен риск.

Както се вижда от прегледа, направен за двете европейски държави, в които има специфични схеми за социално осигуряване на самостоятелно заетите лица или само за земеделските производители (макар, че в някои държави в тези схеми се включват и наетите в селското стопанство лица), има много общи характеристики. Те се отнасят до покритите социални рискове – болест и майчинство, трудова злополука и професионално заболяване, старост, смърт, семейни помощи, здравно осигуряване и т.н. Практиката, обаче показва, че и тук има какво още да се направи и това се отнася основно **до осигуряването за безработица и социалните права на сезонните работници**.

Характерна особеност на работещите в земеделието е и по-високият дял на сезонните работници, при които осигуряването за риска безработица не е уреден адекватно в социалното законодателство. Тревожна е тенденцията за по-висок брой наети на срочен трудов договор, която се наблюдава във всички европейски страни и е форма на заобикаляне на закона и предпоставя социален гъмпинг и високи рискове от безработица и липса на сигурност. По-тежките условия на труд и по-ограничените възможности за натрупване на достатъчно осигурителен стаж за пенсиониране също трябва да се имат предвид, когато става въпрос за земеделските производители и особено за тютюнопроизводителите и други групи земеделски производители. Всъщност общото социално осигурителното законодателство, там където не съществуват специфични схеми за осигуряване на земеделските производители, би могло да предвиди **по-гъвкави условия** за отпускане на обезщетения за определени социални рискове и **по-справедлив начин на финансиране**, които да отговорят на реалните нужди на хората, които упражняват този вид дейност. **Финансирането на отделните осигурителни рискове** до голяма степен трябва да е съобразено със спецификата на земеделската дейност, като са предвидени различни прагове за осигуряване и по-облекчени изискуеми условия за самостоятелно заетите земеделски производители.

Системите за социално осигуряване следва да се стремят към осигуряване на еквивалентно покритие за всички професионални групи и в същото време отговарят на специфични условия на труд на земеделските производители.

Структурата на системата за социално осигуряване, в която земеделските производители участват като осигурени лица, трябва да предвиди само специфични правила за земеделските производители, съобразени със специфични условия на труд на земеделските производители. В същото време основните разпоредби за социално осигуряване, както по отношение на финансирането, така и по отношение на обезщетенията и пенсиите трябва да бъдат еднакви за всички работни групи, независимо дали са самостоятелно заети лица, наети работници, свободни професии, регистрирани земеделски производители и т.н. Прилагането на основните разпоредби не изключва възможността за разработване и на специфични разпоредби, които да вземат предвид специфичните обстоятелства на труд на определена група (такива, каквито са предвидени за категориите работниците, поради различните условия на труд спрямо другите професионални групи осигурени лица). Системите за социално осигуряване следва да се стремят към осигуряване на еквивалентно покритие за всички професионални групи и в същото време отговарят на специфични условия на труд на земеделските производители. Това означава и тази категория лица в дългосрочен план да бъде обхваната от рискове, от които в момента тя е изключена (в България – за рисковете „трудова злополука и професионална болест“ и „безработица“).

Структурното сътрудничество на ключовите партньори да се отразява по най-добрия възможен начин в параметрите и осигурителните права на земеделските производители.

Администрацията. За социалното осигуряване на земеделските производители по най-добрия възможен начин, не е необходимо да се създава специална схема, покриваща само тази група лица. Общите (универсални) системи за социално осигуряване, които обхващат всички лица, упражняващи трудова дейност (или дори всички жители - в Дания) могат да бъдат адекватни и справедливи и за земеделските производители. Най-важното е основните принципи на осигурител-

Адекватност на размерите на пенсиите на земеделските производители.

Важен въпрос, който стои пред новите страни в проекта и който изисква неотложно решение е въпросът за **размерите на пенсиите на земеделските производители**. Една много голяма част от тези лица получават минималната пенсия, чийто размер е по-висок от действителния размер на техните пенсии, изчислен на базата на доходите, върху които земеделските производители се осигуряват и допринасят за пенсионната система. Подобряването събираемостта на вноските, както и въвеждането на диференцирани основи на доходите (там, където такива не съществуват – България), както и прилагане на техники, с които по-ефективно да се контролират и отчитат размерите на реализираните доходите от земеделските производители могат да бъдат част от мерките, които да доведат до повишаване на приходите в системата и по-справедливо преразпределяне на обществените средства.

Разбира се политиката за въвеждане на по-дълъг трудов стаж (за да имат право на пълна пенсия), следва да бъде продължена. В същото време, поради сезонността на работата, несигурността в доходите и други специфични за селското стопанство фактори, немалка част от земеделските производители не могат да натрупат необходимия осигурителен стаж за пенсиониране. Поради тази причина, възможностите за по-ранно пенсиониране с намалена пенсия за тази категория лица трябва да бъде предвидена в законодателството, защото това може да се окаже по-ефективно отколкото тези лица да получават други видове социални обезщетения (обезщетения или пенсии за инвалидност, безработица, социално подпомагане).

Обезщетенията за временна неработоспособност (особено за трудови злополуки и професионални болести) и за безработица трябва да се отнасят и за земеделските производители.

При **обезщетенията за временна неработоспособност (особено за трудови злополуки и професионални болести) и за безработица**, трябва да се въведат еднакви разпоредби и за земеделските производители, както за останалите наети лица. Въпреки, че в момента подходящо развитие на схемите за трудова злополука и професионална болест и за безработица (там където те не са включени в общата система за социално осигуряване) е твърде амбициозна политика за земеделските производители предвид трудните икономически ситуации, считаме, че когато положенията станат по-стабилни, това предложение трябва да се вземе под внимание.

Нова правна уредба, която да позволява временно отлагане плащането на вноските за пенсия с иск за просрочване на задължения за по-късен етап, в случаи на неблагоприятни условия или конюнктура на пазара.

Трябва да се предприемат и **адекватни политики за земеделските производители в затруднения поради неблагоприятни климатични условия или конюнктура на пазара**, които да бъдат под формата на временно подпомагане (тук опциите могат да бъдат две – или към системата на социалното осигуряване или към системата на социалното подпомагане). Това означава нова правна уредба, която да позволява временно отлагане плащането на вноските за пенсия с иск за просрочване на задължения за по-късен етап, без да се губи правото.

Доколко съществуващите съюзи на земеделските производители могат да играят роля в официалната регистрация на дейността на земеделските производители и евентуално, в изпълнението на административни задачи, свързани с координацията с осигурителните системи.

Не бива да отминаваме и този важен аспект - **до каква степен съществуващите съюзи на земеделските производители биха могли да играят роля в официалната регистрация на дейността на земеделските производители и евентуално, в изпълнението на административни задачи, свързани с координацията с осигурителните системи.**

В управителните органи на тези схеми, както и в общата система за всички самостоятелно заети лица, групата на заинтересованите самостоятелно заетите лица обикновено е добре представена. Там където няма специално представяне на самостоятелно заетите лица, обикновено интересите на земеделските производители (фермерите) са защитавани от представители на работодателите в този сектор и от съответните синдикални структури, където съществува такава. Там може да се търси поле за диалог и интервенция за оптимизиране на системата, като се търсят синергия и корелация с Общата селскостопанска политика и Европейския фонд за развитие на селските райони.

Това още веднъж подчертава важноста на социалния диалог и индустриалните отношения, които предоставят инструмент за търсене и намиране на решения за по-добра защита и социална сигурност на работниците и заетите в сектора. Тези примери за добри практики, които съществуват в изследваните стари страни-членки, трябва бъдат насърчавани, изследвани и популяризирани според специфичните национални характеристики в новите страни-членки.

От работата на партньорите в рамките на този проект по Националните планове за действие можем да обобщим следните общи действия, ориентирани към идентифицираните проблеми.

Проблеми/Предизвикателства	Цели ⇨ Мерки и методи	Препоръки
1. Демографските предизвикателства и структурните промени в сектора ✓ Пенсионната възраст и условията на труд са тежки и неадекватни ✓ Приемствеността между поколенията ✓ Промяната на работните места/бизнеси	Секторът да стане привлекателен за устойчива дейност/бизнеси с достойни работни места чрез инвестиции в обучения и професионална квалификация на заетите, в безопасни и здравословни условия на труд, в нови и перспективни работни места, в това число „зелени“ и „еко“ работни места, програми за заетост, които насърчават въвеждане в земеделската работа от работещи с опит и стаж, а самите те да се оттеглят с достойнство от активната трудова дейност.	Социалните партньори и социалния диалог на национално ниво трябва да следят с особено внимание и да учатват в разработването на планове и мерки, които насърчават въвеждането на млади/нови лица в професиите в сектора и достойно излизане на „възрастните работещи“.

<p>2. Ниските доходи от труд ⇒ Слабо социално-осигурително покритие ⇒ ниски пенсии и компенсации ⇒ бедност ⇒ отлив от сектора</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ Ниските нива на допълнителните пенсии, където ги има 	<p>Повишаване на заплащането в сектора чрез въвеждане на минимални трудови стандарти и минимална работна заплата със закон.</p>	<p>Социалните партньори правят ежегоден преглед на индустриалните отношения и доходите в сектора и чрез механизмите на КТД да актуализират доходите и социално-осигурителните права.</p>
<p>3. Секторът е проблемен със:</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ Недекларирана заетост ✓ Членове на семейства на фермери и помощници ✓ Сезонни работници – с различен статут ✓ Липса на права при риск безработица и трудова злоупотреба и професионална болест ✓ Липса на информация за трудови и осигурителни права ✓ Фермерите – да се разграничават по доходи от дейност 	<p>Да се постигне максимално прозрачност и законност на пазара на труда чрез законодателни промени и публично търсене и предлагане на работна ръка.</p>	<p>Социалните партньори да имат достъп до актуална информация за броя на работещите в сектора фермери /работодатели, броя на работещите на трудов договор, броя на сезонните работници.</p> <p>Единна информационна система/регистър, трансферираща информация между осигурителни, данъчни и трудови институции.</p>
<p>4. Взаимодействие между ключовите играчи – социални партньори и държава/ институции не е достатъчен на секторно ниво</p>	<p>Да се постигне високо ниво на взаимодействие чрез тристранни преговори и консултации за социално-осигурителните системи и съвместни обучения.</p> <p>Информационни кампании и обучителни мерки за правата на работниците, особено на сезонните.</p> <p>Масирани информационни кампании за безопасните условия на труд и превенция на рисковете.</p>	<p>Включване на представители на синдикати и работодатели във всички органи, които изработват политиките в областта на пазара на труда и социалната защита на работещите на секторно ниво, а не само на национално ниво.</p> <p>По-тясна координация с местните институционални и държавни структури.</p>

В обобщение ще маркираме още веднъж нашите заключения, свързани с възможностите за действие на синдикатите и на работодателите в областта на социалния диалог, които трябва да се разглеждат на две нива – на европейско и на национално ниво.

Съгласуваната социална политика трябва да е част от дневния ред на ключовите играчи

В условията на икономическа криза, в която политици и икономисти проповядват постепенното отпадане на социалните държави, налагат политики на ограничения и мерки за разрушаване на социалната отговорност, все повече нараства необходимостта от по-силна обща европейска социална политика. Тези политики се оказаха неспособни да изведат Европа от кризата, а напротив, провокираха забавяне на растежа на европейската икономика. Всичко това задълбочи различията и неравенствата между различните региони в Европа, дори в самите държави и се забави процеса на търсене на възможности за постигане целите на социално сближаване и интеграция. Във всички случаи към момента липсват ясни икономически и социално-политически концепции, представени от страна на синдикатите и останалите политически партньори/ключови играчи за подобрене на социалното положение на засегнатите от икономическата криза групи граждани.

Социалните партньори трябва да продължават да следят и анализират състоянието на отделните социално-осигурителни системи.

В продължителната работа на синдикатите в този и други проекти, занимаващи се със социалната сигурност (т. напр. проекта „Координиране на социалното осигуряване.“) се вижда ясно, че в Европа има растяща нужда от информация за отделните социално-осигурителни системи. Въпреки че базата данни на МИССОК към Европейския парламент предлага специализиран портал с много информационни материали за отделните осигурителни системи, нашите наблюдения сочат, че тази информация е трудно разбираема за гражданите, а разнообразието на дейностите и заетостта в сектор Земеделие оставят много отворени въпроси без отговор, като например:

- ✓ Какво покрива общото осигуряване в различните държави?
- ✓ Доколко социалното осигуряване се справя с борбата с обедняването в селските райони?
- ✓ Прозрачност/законност на трудовите отношения в заетостта в селското стопанство и трансфер (пренос) на натрупаните социалноосигурителни права за сезонните работници от една държава на ЕС в друга (чрез формуляр А1).
- ✓ Какви конкретни предложения могат да внесат социалните партньори за подобряване социалната защита на земеделските производители и за повишаване адекватността на техните обезщетения и пенсии?

Постигането на прозрачна и информационна среда трябва да бъде насърчвано и подпомогано.

Тук социалните партньори могат да внесат конкретни предложения:

✓ Съвместимостта на социални права при различен статут на осигуреното лице (напр. при едновременна заетост по трудов договор и като самостоятелно заето лице, както и обменът на данни и информация между отделните носители на социални осигуровки и др.) Тази информация трябва да се подобрява и разширява.

✓ С вътърването си на пазара на труда всички граждани на Европейския съюз трябва регулярно да бъдат информирани за тяхната бъдещи пенсионни права и за по-важните въпроси относно социалната им сигурност - възможна възраст за пенсиониране, прогнозирана пенсия, права за парични обезщетения и т.н.

✓ Никакво плащане на пенсионните вноски/осигуровки наведнъж, а такова в зависимост от индивидуалната ситуация.

Необходимост от ясно дефинирани цели на синдикалната социална политика на европейско ниво.

Както показва историческият преглед, дори сред синдикатите, целите за една по-съгласувана общностна европейска социална политика невинаги са ясни или формулирани с консенсус. Състоянието налага в областта на социалната политика да се водят интензивни дискусии и да се постига съгласие по основни направления - общо съгласие между националните социални партньори, между секторните организации и конфедерации.

Списъкът остава отворено пространство за следващи дискусии и потенциал за решения.

Основният механизъм за постигане на споразумения и решения по актуалните въпроси на социалната политика е постоянният, непрекъснат, активен социален диалог.

ПРИЛОЖЕНИЕ

**Плановете за действие, разработени от партньорите
Полезни методически пояснения**

Представените планове за действие са плод на съвместната работа и дискусии на участниците по време на проведените три регионални работни срещи. Участниците – синдикалисти, работодатели, представители на институции, експерти - заинтересовани от темите „Социална сигурност” и „Социален диалог”, бяха предизвикани да осмислят и рефлектират върху споделената информация, опит и идеи в светлината на своя национален контекст, както и да генерират и обсъдят идеи с приложение в процеса на социален диалог. Резултатите от работата в групите бяха обсъдени с останалите партньори и експерти в процеса на проектния цикъл и са важен принос към дискусиите за разширяване на социалната защита на работещите в земеделието чрез действителен социален диалог.

**План за действие за съгласувани мерки на социалните партньори в
Земеделието в България**

Идентифицирани проблеми/ограничения	Поставени цели	Как да....? Действия/ Решения	Бележки*
Относно ПРАВА И ОСИГУРИТЕЛНИ ВНОСКИ			
1. Липсва диференциация на земеделските производители съобразно доходите, които реализират от земеделска дейност	Да се изготви актуален регистър на земеделските производители, който да съдържа информация за дейността на производителите – земя, животни, земеделска продукция, реализирани доходи и брой лица, включени към дейността на земеделските производители.	Общо предложение на Социалните партньори пред МЗХ – мотивирано становище	Регистърът да е съвместим със системата на НОИ и НАП Финансиране: ОСП (СЕП + Първи и Втори стълб)

<p>2. Нисък процент на осигурените земеделски производители в сектора – 11,1%</p>	<p>Разширяване обхвата на земеделските производители в осигуряването чрез създаване на по-гъвкави условия за внасяне на осигурителните вноски (при пенсионното осигуряване) и на диференцирани минимални осигурителни доходи за вноските.</p> <p>Прилагане на подобен на самоосигуряващите се лица подход за диференциране на минималните осигурителните доходи и за земеделските производители на базата на реализирания годишен доход от земеделска дейност от предходната година</p>	<p>В КСО да се предвиди възможността за внасяне на вноските за фонд „Пенсии“ до 31 март на следващата година и въвеждане на минимални осигурителни доходи за земеделските производители съобразно реализирания и деклариран годишен доход от земеделска дейност</p>	<p>Към изпълнителна и законодателна власт.</p>
Относно ОБЕЗЩЕТЕНИЯТА			
<p>1. Не са уредени законодателно рисковете „Безработица“ и Трудова злополука и професионална болест“ за земеделските производители</p>	<p>Да се допълнят разпоредбите на КСО и да се включат рисковете „Безработица“ и „Трудова злополука и професионална болест“ като се отчетат спецификите на сектора</p>	<p>Мотивирано предложение за промени в КСО</p>	<p>Към изпълнителна и законодателна власт.</p>
<p>2. Липсва възможност за по-ранно пенсиониране на земеделските производители с намалена пенсия</p>	<p>Да се създаде такава възможност в КСО с цел да се пенсионират и лицата, на които не им достигат няколко години стаж (поради промените в сектора през преходния период – след 1990 г.</p>	<p>Мотивирано предложение за промени в КСО</p>	<p>Към изпълнителна и законодателна власт.</p>

<p>3. Във връзка със сезонността на работа в сектора, липсва адекватна защита при безработица на сезонните работници</p>	<p>Да се допълни трудовото и осигурително законодателство – Кодекса на труда и Кодекса за социално осигуряване като се даде определение за сезонна заетост и критерии за включване и като осигурителен риск. Да се предвидят по-облекчени условия за придобиване на правото на обезщетение за безработица при сезонните работници както и по-къс срок на изплащане на тези обезщетения.</p>	<p>Мотивирано предложение за промени в Кодекса на труда и КСО</p>	<p>Към изпълнителна и законодателна власт.</p>
<p>4. Няма уредба, която да компенсира загубата на доходи от реализация поради неблагоприятни климатични условия или природни бедствия (по подобие на фонда за гарантиране на вземанията на работниците при несъстоятелност)</p>	<p>Да се създаде специална уредба за гарантиране на доходите на земеделските производители, за които това е единствена доходоносна дейност, когато не могат да произведат и реализират земеделската продукция поради неблагоприятни климатични условия или природни бедствия. Земеделските производители да участват с определен размер вноски на базата на реализирания годишен доход от предходната година</p>	<p>Мотивирано предложение за създаване на Гаранционен фонд, от който да се изплащат компенсации и осигурителни вноски за дребните земеделски производители на базата на регистъра.</p>	<p>Към изпълнителна и законодателна власт.</p>

<p>Хоризонтални действия</p>	<p>Информационна кампания за социално осигурителните права на заетите в земеделието и особено за земеделските производители – обмен на информация и публичност, натиск върху институциите и ефективни решения</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Съвместно сътрудничество чрез социалния диалог – би-, три-партитно ниво. 2. Сключване на споразумение за партньорство и социални договарености. 3. Промотиране на социалните предприятия в сектора. 4. Организиране на тристранна конференция по проблемите на социалното осигуряване с участие на Министерство на финансите, МТСП, НОИ, НАП и др. <p>Адресиране на изведените общи действия на европейско ниво – ЕФФАТ, ЕКСД, Европейска комисия</p>
-------------------------------------	---

План на действие за съгласувани мерки на социалните партньори в Земеделието в Чешката република

Идентифицирани проблеми/ограничения	Поставени цели	Как да? Действия/Решения	Рискове/Негостатъци	Срок	Коментар*
Право на социално осигуряване и осигурителни вноски					
<p>1. Липса на управление на последиците от трудови злополуки, липса на профилактика, липса на рехабилитация</p>	<p>Подготовка на преход от търговски застраховки за пострадалите към обществена услуга с нестопанска цел, управлявана от тристранка, където акцентът се поставя върху предотвратяването и избягването на инциденти. Освен това, се поставя акцент върху потенциалната рехабилитация за ускоряване на интеграцията на хората с увреждания на работа.</p>	<p>Общ план от социалните партньори за Министерство на труда и социалните въпроси на Чешката република.</p>		<p>До 1 януари 2016</p>	

<p>2. Липса на осигуреност за трудова злополука на членовете на семейства, които работят заедно във фермите.</p>	<p>Да се включи автоматично безплатна застраховка срещу последиците от инцидент на работа за членовете на семействата, които са въввлечени в дейностите на стопанството, включително деца над 10 години.</p>	<p>Общ план от социалните партньори за Министерство на труда и социалните въпроси на Чешката република</p>	<p>Възможност за злоупотреба</p>	<p>До 1 януари 2016</p>	<p>В този случай се приема, че работата във фермата не е постоянна, а извънредна помощ. При деца на възраст над 10 години се очаква, че работата във фермата е необходимост за придобиването на навици и умения за бъдещо наследяване на фермата, което също е извънредна помощ.</p>
<p>3. Липса на осигуреност за трудова злополука за лицата, оказващи помощ във фермата „съседска помощ“.</p>	<p>Да се гласува автоматично, безплатна застраховка срещу последиците от трудови злополуки и за тези, които сътрудничат при сезонната работа, наречени „съседска помощ“.</p>	<p>Общ план от социалните партньори за Министерство на труда и социалните въпроси на Чешката република</p>	<p>Възможност за злоупотреба</p>	<p>До 1 януари 2016</p>	<p>В този случай се приема, че това не е постоянна, а извънредна помощ. Предполага се, че собственикът на фирмата и всички други служители ще бъдат осигурени, както законът предвижда.</p>

II. Хоризонтални действия	<p>Информационна кампания за правото на социална сигурност на работниците в селското стопанство, особено за земеделските производители (обмен на информация и публичност, натиск върху институциите и ефективни решения):</p> <ol style="list-style-type: none"> Информационна кампания за селскостопански работници за системата на социално осигуряване. Сътрудничество чрез социален диалог на трестранно ниво. Използване на социалния диалог на двустранно равнище за насърчаване на социалните предприятия.
----------------------------------	--

План за действие за съгласувани мерки на социалните партньори в Земеделieto в Германия

Идентифицирани проблеми/ограничения	Поставени цели	Как да...? Действия/Решения	Рискове/Негостатъци	Срок
Нивото на допълнителната пенсия не е достатъчна	Да се подобри финансово Допълнителното социално осигуряване	Подобряване на колективните трудови договори	Държавата намалява вноските	Следващата година
Диференциация на работните и социалните права на работниците и служителите	Проверка и анализ на трудовите отношения в селското стопанство	Изследване и анализи	Липса на финансиране	постоянно
Ниски заплати/Негостатъчни заплати	Увеличаване на заплатите в селското стопанство	Минималната работна заплата да се определят от Закона	Политиките	2014/2015
Демографските промени/предизвикателства	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Повече и по-добри работни места / заетост ✓ Повече образование ✓ Повече здраве и безопасност при работа ✓ Развитие на човешките ресурси и по-голямо участие на работещите 	Инициативи, предприети от IG BAU	Политиката и работодателите блокират инициативите	Юли 2014

(Разработен от IG BAU)

План на действие за съгласувани мерки на социалните партньори в Земеделieto в Италия

Идентифицирани проблеми/ограничения	Поставени цели	Как да...? Действия/Решения	Рискове/Негостатъци	Коментар*
Пазарът на труда не е ясен	Прозрачност, законност на пазара на труда	<ul style="list-style-type: none"> • Връзката между търсенето и предлагането на труд на трудовия пазар да се осъществява прозрачно, по публичен начин • Разработване на ясно и подходящо законодателство. 	• Идентифициране на подходящите органи за посредничество	
Пенсионната възраст за селскостопански работници е същата както за другите категории	По-ниска пенсионна възраст за селскостопанските работници	Изготвяне на разчети; консултации	Икономически трудности при финансирането на пенсионните фондове	Възрастта на селскостопански работници е ниска – трябва да се разгледа този аспект, когато става въпрос за сигурността в сектора на селското стопанство.
Справедливо заплащане за селскостопанските работници	Изравняване на трудовите възнаграждения на работещите в селското стопанство			Присъствие на посредници за упражняване на труд в сектора на селското стопанство.

(Разработен от АЛПАА)

**План на действие за съгласувани мерки на социалните партньори в
Земеделието в Македония**

Идентифицирани проблеми/ограничения	Поставени цели	Как да? Действия/Решения	Рискове/Недостатъци	Срок	Коментар*
Недостатъчна информираност на сезонните работници за техните права и възможности за подобряване на социалната им сигурност	Масово информирание на работниците-мигранти за техните права и възможности за подобряване на тяхното социално осигуряване, както и събиране на техните опит и мнения за условията на труд	Организираны срещи и обучение	Липса на участие на сезонните работници	2014	
Недостатъчна комуникация със институциите относно правата на сезонните работници	Подобряване на взаимодействието с институциите	Регулярни срещи и други електронни и вербални комуникации с институциите	Липса на интерес и желание на институциите за комуникация	2014	Тази дейност е в ход
Липса на надеждни официални данни за състоянието и условията на труд на сезонните работници	Получаване на надеждни официални данни за състоянието и условията на труд на сезонните работници от съответните институции	Подаване на официално искане до съответните институции за предоставяне на официална информация	Липса на интерес и желание на институциите за комуникация	2014	Тази дейност вече се изпълнява и има резултати

Липса на сътрудничество и обмен на ста-новища и решения с Министерството на труда и социалните въпроси, Организация на работодателите в Македония, Агенция по заетостта и Застрахователните тръстове/фондове	Ползотворно сътрудничество и обмяна на мнения и приемане на конкретни практически решения, съвместно с Министерството на труда и социалните въпроси, Организация на работодателите в Македония, Агенция по заетостта и Застрахователните тръстове	Организиране на кръгла маса заедно с Министерството на труда и социалните въпроси, Организация на работодателите в Македония, Агенция по заетостта и Застрахователните тръстове, с цел приемане на конкретни практически решения	Липса на интерес и желание на институциите за комуникация	2014	Тази дейност вече се изпълнява, очакваме отговор от заинтересованите страни за дата на заседание
---	---	--	---	------	--

(Разработен от Агро Синдикат)

**План на действие за съгласувани мерки на социалните партньори в
Земеделието в Словения**

Идентифицирани проблеми/ограничения	Поставени цели	Как да....? Действия/Решения	Рискове/Недостатъци	Срок
Плащане на вноските (хатично/нередовно; неравномерно процентно разпределение между работодател и работник)	Подходящо законодателство	В преговорите със социалните партньори (работодатели и правителство)	Липса на интерес на работодатели и политика	Четири години (до края на мандата на правителството)
Застаряване на населението Условията на труд (не сасъобразени за по-възрастните работници)	Подходящо законодателство	В преговорите със социалните партньори (работодатели и правителство)	Липса на интерес на работодатели и политика	Четири години (до края на мандата на правителството)
Недекларирана работа Сезонна работа (условията не са същите, както за работниците, които работят по трудов договор)	Подходящ законодателство и разпоредбите/условията на колективния трудов договор	В преговорите със социалните партньори (работодатели и правителство)	Липса на интерес на работодатели и политика	Четири години (до края на мандата на правителството)

(Разработен от KZI)

Източници

1. National Reports of the Countries included in the Comparative Analyses, 2014, published on the website: www.fnsz.bg
2. MISSOC – Social protection of the self-employed, January, 2013
3. Social Security for farmers in EU, 2010 “ENAPS – A Social platform for EU rural population”, 2010, 2014
4. Farmers’ social protection in Serbia, Albania and Macedonia set off against European best practices, 2007
5. Farmers poverty and social exclusion in the European Union, International Social Security Organization, 2013
6. International Social Security Association – Analysis on Social Security in different countries, 2012, 2013
7. Pensions at a Glance, 2013
8. Germany – Social Code Book VI
9. Fattman, Rainer, Für ein soziales Europa, Der Agrar-, Lebensmittel und Tourismusbereich in der europäischen Gewerkschaftspolitik seit der Gründung der europäischen Wirtschaftsgemeinschaft, Munster 2013.p.44
10. Schmalz, Hellmut, Agrarpolitik ohne Scheuklappen, Köln, 1973, p.98.
11. http://europa.eu/legislation_summaries/glossary/social_charter_de.htm
12. <http://de.wikipedia.org/wiki/Sozialprotokoll>
13. EFFAT, The European Sectoral Social Dialogue in Agriculture from a Trade Union perspective. Toward a 50-th anniversary, Brussels 2013. <http://www.agri-social-dialogue.eu/pdf/>

Тази публикация е осъществена с работата на организациите - партньори:

ЗА СЕКТОРНИ СОЦИАЛНИ СХЕМИ В ЗЕМЕДЕЛИЕТО
ЕВРОПЕЙСКИ ПРОЕКТ VS/2013/0407

ВЪЗМОЖНИ РЕШЕНИЯ ЗА РАЗРАБОТВАНЕ НА
ЕФЕКТИВНИ СЕКТОРНИ СОЦИАЛНО-ОСИГУРИТЕЛНИ
СХЕМИ В ЗЕМЕДЕЛИЕТО ЧРЕЗ СЪГЛАСУВАНИ
ДЕЙСТВИЯ НА СОЦИАЛНИТЕ ПАРТНЬОРИ

ТРАНСНАЦИОНАЛНА БРОШУРА

Тази Брошура представлява синтезирана и аналитична информация за системите за социална сигурност с акцент върху добрите практики в областта на допълнителните/специфични схеми за социално осигуряване в Земеделието. Тя има за цел да насърчи социалните партньори в сектора за диалог и проактивни действия в решаването на проблемите на работещите в земеделието в ситуации на кризи, структурни промени и финансова несигурност и ангажимент във формирането на социалната реалност. Тази публикация е принос в процеса на водене на ефективен социален диалог в сектора и към дискусиата за подобряване на социалната сигурност на работещите в Земеделието.

Съдържанието на тази публикация е отговорност на нейните автори и не отразява позицията на Европейската комисия, която не носи отговорност за ползването на представената информация.

Този проект се осъществява с финансовата подкрепа на ЕС, Европейска Комисия, ГД „Заетост, социални въпроси и приобщаване“.

This project is supported by the European Union, European Commission, GD „Employment, Social Affairs and Inclusion“

www.fnsz.org

